

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА**

Факультет геології, географії, рекреації і туризму

Кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства

До захисту допустити

Завідувач кафедри _____ Людмила НЕМЕЦЬ

« ____ » _____ 2023 р.

**ХАРАКТЕРИСТИКА
ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ АВСТРІЇ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Виконала: студентка 4 курсу, групи ГР-41

спеціальності 106 «Географія»

ОПП «Географія рекреації та туризму»

Плотнікова Анна Євгенівна

Науковий керівник:

к. геогр. н., доцент Телебєнєва Євгенія Юрївна

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою

_____
Голова ЕК Павло ШУКАНОВ

_____
Секретар ЕК Євгенія ТЕЛЕБЄНЄВА

« ____ » _____ 2023 р.

Харків – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	.....	3
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ.....	5
1.1.	Туристсько-рекреаційні ресурси: поняття, сутність, структура	5
	<i>1.1.1. Дефініція поняття «туристсько-рекреаційні ресурси» ....</i>	<i>5</i>
	<i>1.1.2. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів.....</i>	<i>10</i>
1.2.	Туристсько-рекреаційні ресурси як основа розвитку туризму та рекреації	14
1.3.	Методичні засади дослідження туристсько-рекреаційних ресурсів.....	21
РОЗДІЛ 2.	СТРУКТУРНІ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ АВСТРІЇ.....	23
2.1.	Природно-географічні ресурси.....	23
2.2.	Природно-антропогенні ресурси.....	29
2.3.	Суспільно-історичні ресурси.....	31
2.4.	Інфраструктурні ресурси.....	32
2.5.	Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.....	34
2.6.	Основні туристичні центри Австрії.....	43
РОЗДІЛ 3.	ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ АВСТРІЇ.....	49
3.1.	Ретроспективний аналіз становлення та розвитку туристичної галузі Австрії.....	49
3.2.	Сучасні тенденції ринку туристичних послуг Австрії.....	50
3.3.	Макроекономічне значення туризму в економіці Австрії.....	53
3.4.	Аналіз туристичних потоків Австрії.....	54
3.5.	Вплив пандемії COVID розвиток туризму Австрії.....	56
3.6.	Проблеми та перспективи розвитку туризму Австрії.....	58
ВИСНОВКИ.....	.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	.....	63

ВСТУП

Актуальність. Туризм є важливою частиною сфери послуг Австрії. У 1991 році доходи іноземних туристів склали 192,4 млрд. євро, що майже компенсувало негативне сальдо торгівлі та дефіцит послуг або інших рахунків. Туризм є основною галуззю та джерелом іноземної валюти. Справді, дохід від туристів на душу населення в Австрії є найвищим у світі. Кількість іноземних туристів і в Австрії постійно зростала з часів Другої світової війни з 50 млн. у 1950 році, до 59 млн. у 1970 році та до 95 мільйонів у 1990 році. У 1990 році Австрія була п'ятою у світі за доходами від туристів, перевищивши лише США, Францію, Італію та Іспанію. Найбільше туристів приїжджає з європейських країн. Майже дві третини з Німеччини, Нідерландів (10 %) і Великобританії (5 %). Найбільшою туристичною визначною пам'яткою Австрії вже давно є Альпи – для катання на лижах взимку та для походів і кемпінгу влітку. З цієї причини гірські провінції Тіроль, Каринтія та Форарльберг приносять найбільший дохід від туризму. Зальцбург є важливою туристичною визначною пам'яткою влітку. Відень залишається туристичним центром цілий рік, але не приносить стільки доходів від туристів, як гірські райони. Австрія має 20 тис. готелів і пансіонатів, а також додаткові 50 тис. приватних номерів, доступних для розміщення туристів. Крім того, існують тисячі простіших місць розміщення, таких як молодіжні хостели, гірські хатини та кемпінги.

Розвиток туристичної індустрії та привабливість Австрії обумовлена різноманіттям туристсько-рекреаційних ресурсів. *Метою кваліфікаційної роботи бакалавра* є охарактеризувати туристсько-рекреаційні ресурси Австрії.

Із зазначеної мети були поставлені *наступні завдання*:

- розкрити теоретико-методичні основи дослідження туристсько-рекреаційних ресурсів, зокрема розглянути основні поняття, сутність та структуру туристсько-рекреаційних ресурсів, окреслити основні методи дослідження;

- охарактеризувати туристсько-рекреаційні ресурси Австрії, виявити структурні та територіальні особливості природно-географічних, природно-антропогенних, суспільно-історичних та інфраструктурних ресурсів;

- проаналізувати просторово-часові особливості розвитку туризму Австрії, а саме розглянути динаміку туристичних потоків та плив пандемії COVID розвиток туризму;

- окреслити їх проблеми та перспективи розвитку туризму Австрії.

Об'єкт дослідження – туристсько-рекреаційні ресурси Австрії, а *предметом дослідження* – просторово-часові особливості використання туристсько-рекреаційних ресурсів Австрії.

Під час виконання кваліфікаційної роботи бакалавра був використаний певний набір *методів дослідження*, а саме: метод аналізу та синтезу, метод індукції та дедукції, описовий метод, літературний, метод порівняння, метод систематизації, математичний, статистичний, графічний та картографічний методи дослідження.

Інформаційну базу кваліфікаційної роботи бакалавра складають статистичні дані Всесвітньої Туристичної Організації (United Nations World Tourism Organization; UNWTO), Європейського статистичного офісу (Eurostat by European commission), Федерального Міністерства сталого розвитку та туризму (Federal Ministry for Sustainability and Tourism), Австрійського національного туристичного бюро (Austrian National Tourist Office (ANTO)), Управління статистики Австрії (Statistic Austria), офіційні Інтернет-ресурси, туристичні сайти, а також наукові, методичні та періодичні видання Центральної наукової бібліотеки імені В. Н. Каразіна.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (45 найменування) та додатків. Робота викладена на 74 сторінках, містить діаграми, графіки, картосхеми, фотографії, всього 63 рисунки (1 розділ – 12 рисунків, 2 розділ – 32 рисунки, 3 розділ – 7 рисунків).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1.1. Туристсько-рекреаційні ресурси: поняття, сутність, структура

1.1.1. Дефініція поняття «туристсько-рекреаційні ресурси»

Туризм вважається одним із основних секторів економічної системи. Тенденція зростання туристичного попиту в останні роки пов'язана з попитом туристів на відвідування популярних місць для автентичності, відкриття місцевої культури та традицій, максимальної поваги до культурного середовища. Туристичні та рекреаційні ресурси є основою для розвитку туризму та рекреації будь-якої країни світу.

Туристичні ресурси – об'єкти (природні, культурні, наукові, релігійні, розважальні та інші) та/або місця, які представляють інтерес для туристів або пристосовані до їхніх потреб [2].

Первинні туристичні ресурси – це ті, що існують або спочатку існували з нетуристичною метою. Вони були створені з іншою метою. Типовими прикладами є природний ландшафт (наприклад, гори, тропічні ліси, коралові рифи), релігійні споруди (такі як мечеті та храми) та оборонні об'єкти (замки, міські стіни) [2].

Вторинними туристичними ресурсами є ті, які свідомо створені для задоволення потреб туристів. Такі як готелі, ресторани та тематичні парки [2].

Якщо головна привабливість є основним ресурсом, тоді для розвитку туризму в цьому місці знадобляться вторинні ресурси, такі як готельне розміщення та транспортна інфраструктура.

Туристичні ресурси

- поєднанні природні та соціально-культурні комплекси та їх елементи, які здатні задовольнити фізіологічні та соціальні проблеми людей, відновити працездатність населення й можуть використовуватись для споживання туристичного продукту опосередковано (І. В. Смаль).
- особливі властивості природного середовища, їх поєднання, прояви людської діяльності, природні, соціально-культурні та історичні об'єкти, які є предметом зацікавлення туристів. Вони стимулюють до подорожі та здатні задовольнити потреби відновлення та розвитку розумових, фізичних, емоційних та інтелектуальних сил. Такими ресурсами можуть бути як історичні пам'ятки чи природний ландшафт, так і просто чисте повітря, тиша та гостинне ставлення людей (М. П. Мальська).
- сукупність природно-кліматичних, історико-культурних, оздоровчих і соціально-побутових ресурсів, які задовольняють різноманітні потреби туристів (О. О. Любіцева).
- блага, маючи деяку споживчу вартість (М. С. Мироненко).
- сукупність природних та антропогенних об'єктів з комфортними властивостями, придатними до створення турпродукту (Я. Б. Олійник та А. В. Степаненко).

Рис. 1.1. Дефініції поняття «туристичні ресурси» (узагальнено та побудовано автором за даними [17, 18, 24])

Рекреаційні ресурси розглядаються як один із факторів розвитку туризму та основа для планування виробництва туристичного продукту. Оскільки рекреаційні ресурси розподілені на планеті дуже нерівномірно, зростає кількість людей, які здійснюють подорожі з рекреаційними цілями та мотивами. Ці рекреаційні подорожі (лікувальні, оздоровчі, пізнавальні, спортивні) стали основою для розвитку рекреаційного туризму. Рекреаційні аспекти завжди присутні в ділових видах туризму (діловий туризм, конгресний туризм, шопінг-туризм) [43].

Рекреаційні ресурси

- природні, природно-технічні та соціально-економічні геосистеми з їх елементами, які можуть бути використані для організації рекреаційного господарства, за існуючих технічних і матеріальних можливостей (В. С. Преображенський, Л. А. Багрова, М. В. Багров).
- природні й антропогенні явища та об'єкти, які використовуються в організації рекреаційної діяльності (М. С. Мироненко, І. П. Твердохлебов).
- об'єкти та явища природного й антропогенного походження, що можуть бути використані для відпочинку населення, його оздоровлення і туризму (Н. В. Фоменко).
- частина туристичних ресурсів, яка представляє собою природні та антропогенні геосистеми, тіла та явища природи, що можуть бути використані в організації оздоровлення та рекреаційної діяльності деякого людського прошарку за певний час за допомогою існуючих технологій та наявних матеріальних можливостей (М. С. Мироненко).
- об'єкти, явища та процеси природного чи антропогенного походження, що можуть бути основою для оздоровлення та відпочинку населення. Тобто, головною властивістю рекреаційних ресурсів є здатність відновлювати й розвивати духовні та фізичні сили людини, мається на увазі саме курортно-лікувальний та рекреаційний вид туризму (П.О. Масляк).

Рис. 1.2. Дефініції поняття «рекреаційні ресурси» (узагальнено та побудовано автором за даними [1, 22, 25, 62])

Рекреаційні ресурси також визначаються як чутливі види землекористування, оскільки вони чутливі до завад (наприклад, шуму, руху транспорту, пилу тощо), які можуть зменшити або звести нанівець цінність рекреаційного досвіду [11].

Рекреаційні ресурси — сукупність природних, технічних, природних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, що сприяють відновленню і розвитку духовних і фізичних сил людини, її працездатності [11].

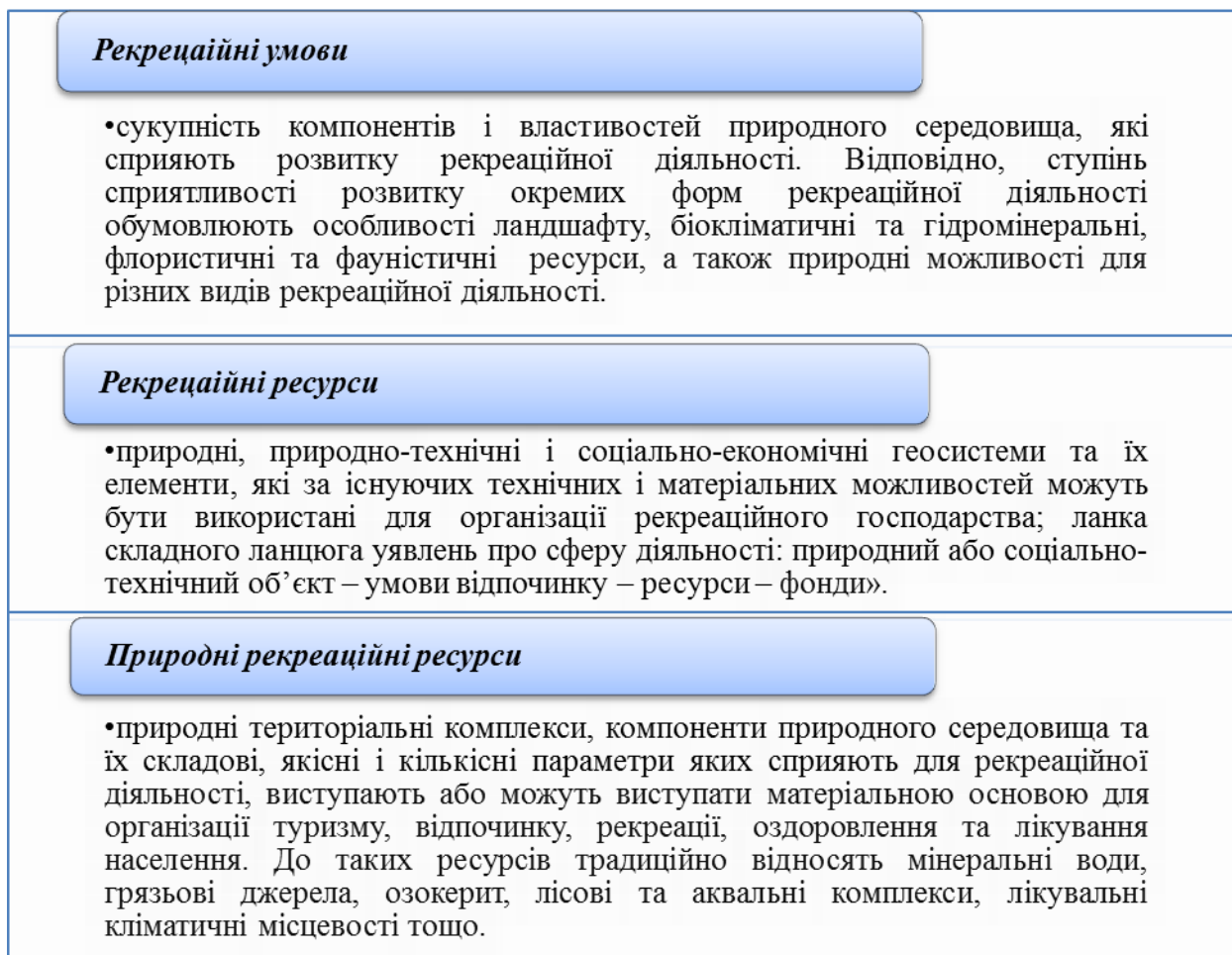

Рис. 1.3. Дефініції понять рекреаційні умови та рекреаційні ресурси (узагальнено та побудовано автором за даними [2, 11, 13])

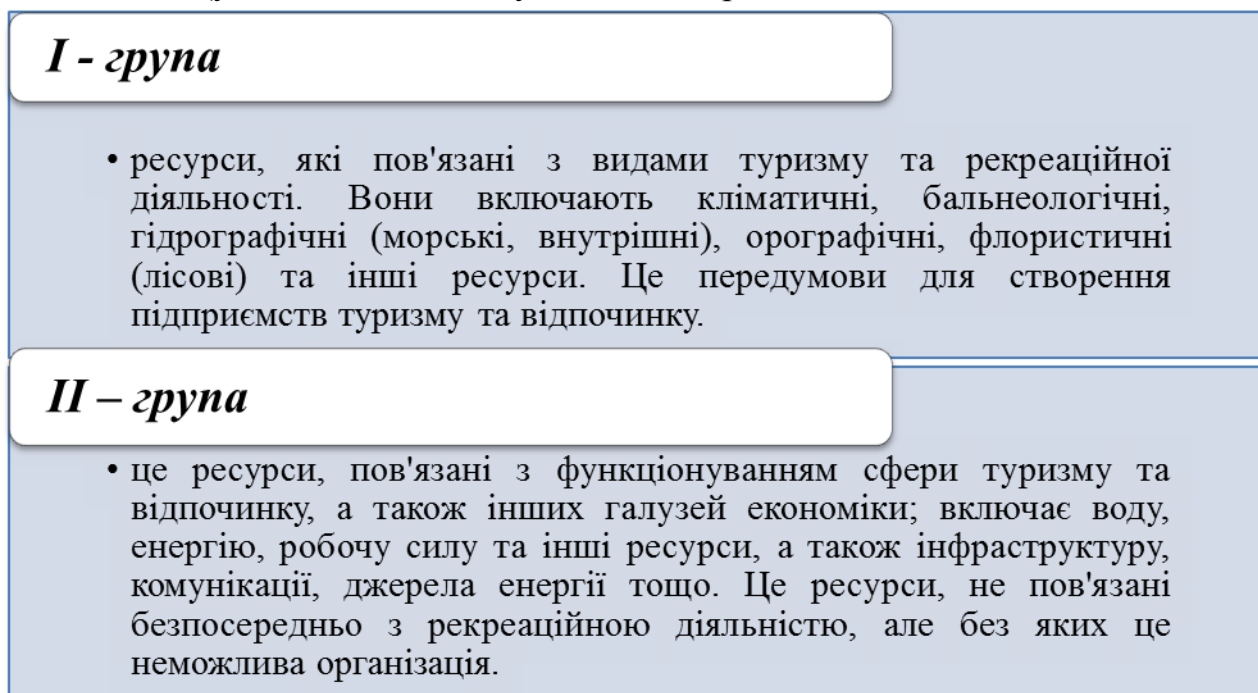

Рис. 1.4. Групи туристсько-рекреаційних ресурсів (узагальнено та побудовано автором за даними [28])

Туристсько-рекреаційні ресурси є основними ініціатори туристичних подорожей і дуже важливий туристичний мотив, який оживляє туристичний рух. Якщо туристсько-рекреаційні ресурси характеризуються більшою привабливістю, кращим навколишнім середовищем та більшою цікавістю тощо, це призведе до більш масового туристичного руху та більшого туристичного споживання [23].

<i>Туристсько-рекреаційні ресурси</i>	пропоновані або такі, що можуть пропонуватися, туристичні пропозиції на основі та з використанням об'єктів державної, комунальної чи приватної власності (закон України "Про туризм")
	сукупність всіх об'єктів та явищ природного, природно-антропогенного, соціального походження, які використовуються для туризму, лікування, оздоровлення та впливають на територіальну організацію туристсько-рекреаційної індустрії, формування рекреаційних регіонів, їх спеціалізацію та економічну ефективність (О.Бейдик)
	компоненти природного довкілля та об'єкти людської діяльності, яким властиві як унікальність, історична або художня цінність, оригінальність, естетична привабливість і лікувально-оздоровча значущість, ці об'єкти використовуються або можуть бути використані для організації різних видів рекреаційних та туристичних занять (В.Стафійчук)
	закономірне поєднання компонентів природи, соціально-економічних умов та культурних цінностей, які на даному рівні розвитку суспільства можна вважати передумовами задоволення туристично-рекреаційних потреб населення та соціального запиту, організації туристсько-рекреаційної індустрії (М. Мальська)
	сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, які сприяють відновленню й розвитку сил людини (фізичних і духовних) та її працездатності, які при сучасній та перспективній структурі соціального запиту та рекреаційних потреб населення, а також техніко-економічних можливостях суспільства використовують або можуть бути використані для прямого і непрямого споживання та виробництва рекреаційних, курортних та туристичних послуг (С.М.Шепетюк)

Рис. 1.5. Дефініції поняття «туристсько-рекреаційні ресурси» (узагальнено та побудовано автором за даними [1, 9, 10, 25])

1.1.2. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів. Велику роль відіграють туристсько-рекреаційні ресурси у здійсненні туристичної та рекреаційної діяльності для людини. З цього приводу необхідно вивчити і оцінити ті, що мають певну туристсько-рекреаційну територію. Деякі автори стверджують, що туристсько-рекреаційні ресурси є компонентами природного середовища і явища соціокультурного характеру [23]. Вони мають особливі властивості: унікальність, оригінальність, естетичну привабливість, оздоровче значення. Їх можна використовувати для організації різних видів і форми туристичної та рекреаційної діяльності [23].

Як приклад класифікації туристсько-рекреаційних ресурсів в своїй роботі ми розглядаємо роботи Бейдика О. О. (рис. 1.6) та Смаль І. В. (рис. 1.7) [1, 24].

Рис. 1.6. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів за О. О. Бейдиком (за даними [1])

За Бейдиком О. О. туристсько-рекреаційні ресурси об'єднані в три групи природно-географічні, природно-антропогенні, суспільно-історичні і окремо виділена така група, як суперточка-тур (рис. 1.6) [1].

Рис. 1.7. Класифікація туристичних ресурсів за І. В. Смалем (складено автором за даними [24])

За І. В. Смалем туристичні ресурси об'єднані в чотири групи: природні, технологічні та події (рис. 1.7) [24].

Туристсько-рекреаційні ресурси є матеріальною передумовою для формування туристичної та рекреаційної сфери. Їх потрібно дбайливо та раціонально використовувати, охороняти та помножувати. Все це пов'язано з потребою для їх кількісної та якісної оцінки, визначення придатності та

альтернативного використання в тій чи іншій галузі народного господарства [24].

На думку вчених всі туристичні та рекреаційні ресурси, а також умови мають бути залучені до розвитку туристичної діяльності на певній території.

Виділяють найважливіші кількісні та якісні методи оцінки туристичних та рекреаційних ресурсів території (рис.1.8) [24].

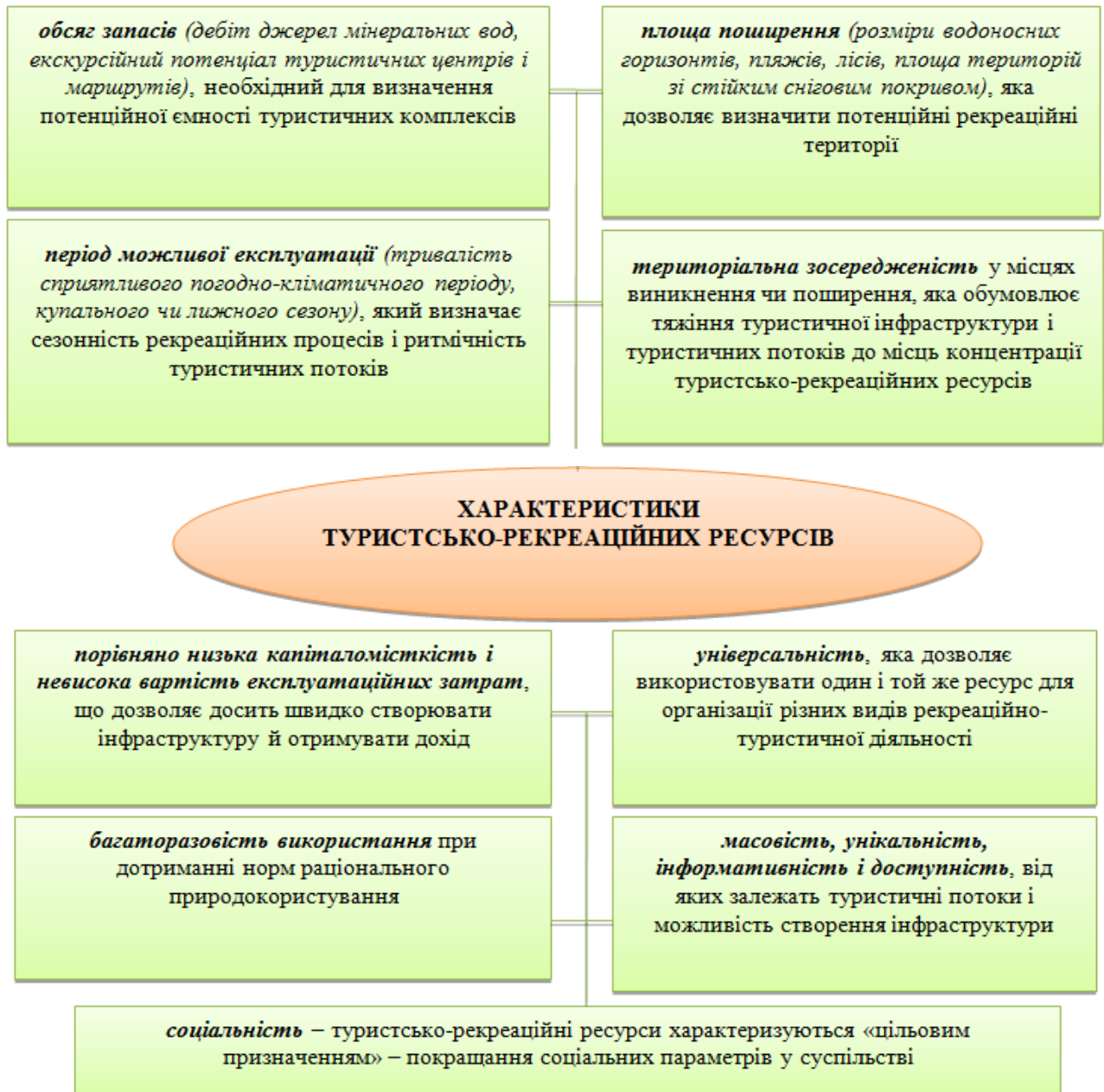

Рис. 1.8. Характеристики туристсько-рекреаційних ресурсів (складено автором за даними [24])

В світі існує велика кількість туристичних та рекреаційних ресурсів, які потребують виділення та об'єднання їх в окремі групи [24]. В географічній науці на сьогодні не існує єдиної затвердженої класифікації оцінки туристичних та рекреаційних ресурсів.

Рис. 1.9. Види оцінки туристсько-рекреаційних ресурсів (складено автором за даними [24])

Оцінка туристичних та рекреаційних ресурсів може бути диференційованим і цілісним. А диференційована оцінка дається кожному окремому ресурсу, його властивості або особливості в межах регіону чи країни

в цілому. Інтегральна оцінка дана для певної ділянки території, яка характеризується за однорідністю та набором окремих типів ресурсів. Є три основні оцінки природних ресурсів у науці: біомедичній, психологічні, технологічні [19].

Враховується психологічна оцінка естетичній якості території – екзотика і унікальність. Екзотика території визначається як ступінь контрасту між місцем відпочинку по відношенню до постійного місця проживання. Фізична культура, відпочинок та реабілітація місця проживання, їх унікальність - як ступінь появи або унікальності об'єктів і явища.

Технологічна оцінка відображає взаємодію людини і природного середовища через «технологію» рекреаційної діяльності і технології.

Економічна оцінка туристичних та рекреаційних ресурсів необхідна для обґрунтування вкладення інвестицій у відтворення, охорону та вдосконалення туристичних та рекреаційних ресурсів. Якісні показники беруть враховують привабливість туристичного місця, ландшафт, рівень комфорту тощо [19]. Особлива складність у оцінці туристичних та рекреаційних ресурсів полягає в тому, що їх необхідно розглядати як з позиції організаторів відпочинку так і з позиції відпочиваючих.

1.2. Туристсько-рекреаційні ресурси як основа розвитку туризму та рекреації

Через важливість туристичних та рекреаційних ресурсів для: туристів, туристичних переміщень, туристичних напрямків, туристичних витрат і особливо для туристичної пропозиції, а отже, і розвитку туризму, надзвичайно важливо приділяти їм увагу, аналізуючи та оцінюючи ресурсний потенціал для розвитку туризму.

Залежно від того, який вид туризму має бути певний рекреаційно-туристичний ресурс, який буде основою або додатковим стимулом туристичного руху.

За визначенням поділу та типології туристичних та рекреаційних ресурсів більш ніж зрозуміло, що всі туристичні та рекреаційні ресурси не мають однакового значення для збагачення та доповнення туристичної пропозиції [19].

У контексті такого розуміння можна зробити висновок, що при аналізі туристичних та рекреаційних ресурсів на особливу увагу заслуговують антропогенні ресурси, оскільки вони здебільшого створені для туристів-відпочиваючих, а ті, що не створені спеціально для туристів-рекреантів, можуть бути зроблені з метою задоволення рекреаційних потреб туристів.

У будь-якому випадку, туристичні та рекреаційні ресурси мають велике значення та відіграють важливу роль у збільшенні туристичних витрат і виборі місця призначення, задоволенні туристів і, отже, найбільшому впливі на завершення туристичної пропозиції, а також тому, що вони також є однією з найбільших важливих елементів туристичної пропозиції.

Знаючи важливість туристичних та рекреаційних ресурсів та вплив, який вони мають на туристичну дестинацію та туристів, з одного боку, та стан та їх кількість у просторі, з іншого боку, можна сказати, що це особливо важливо для їх типології. Вони можуть функціонувати краще, швидше та сталий розвиток туризму в кожній туристичній дестинації, що виявлятиметься саме собою через задоволення туристичного попиту, збільшення туристичного руху та збагачення туристичної пропозиції [2, 28].

Туризм або індустрія гостинності належить до тих видів економічної діяльності, які окрім отримання прямих економічних прибутків, прямо чи опосередковано впливають на розвиток багатьох інших галузей. Туризм через туристичні переміщення має великий вплив на географічний простір, цей вплив проявляється на всіх елементах, що утворюють простір, і ці ефекти можуть бути економічними, соціальними, громадськими та екологічними.

Туризм складається з двох основних компонентів: туристичного руху та споживання, туристичний рух є основним просторовим елементом, а туристичне споживання є основним елементом індустрії туризму, що виражає

економічний вплив туризму. Туристичний рух обов'язково ініціює туристичне споживання.

Туризм – це сукупність взаємозв'язків і явищ, які є похідними від людей, які подорожують і зупиняються в місцях, які не є їхнім основним постійним місцем проживання – ні на роботі, ні для відпочинку, ні в контексті ділової діяльності, ні навчання [28].

ТУРИЗМ

- походить від французького *tour* (поїздка, прогулянка) і являє собою подорож у вільний час, пов'язані з виїздом за межі постійного місця проживання з оздоровчими, пізнавальними, спортивними, культурними та розважальними цілями (Всесвітня туристична організація (ВТО));
- один з видів активного відпочинку, що являє собою подорож з метою пізнання нових регіонів (Всесвітньої конференції по туризму ВТО);
- тимчасовий виїзд людини з місця свого постійного проживання з оздоровчою або професійно-діловою метою (Закон України "Про туризм");
- форма масового подорожування та відпочинку з метою ознайомлення з навколишнім середовищем (О.Бейдик);
- мобільна форма споживання й рекреаційної діяльності, яка пов'язана з територією та характером природного, соціально-культурного та економічного середовища людської діяльності (О.Любіцева);
- різновид рекреації, активного відпочинку, під час якого відновлення працездатності поєднується з оздоровчими, пізнавальними, спортивними та культурно-розважальними цілями (М.Крачило).

Рис. 1.10. Дефініції поняття «туризм» (узагальнено та побудовано автором за даними [1, 9, 10, 17, 41])

Українські науковці М. Крачило та Т. Сокол запропонували схеми класифікації туризму за видами, групуючи їх на основі десяти критеріїв [13] (рис. 1.11).

СПРЯМОВАНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ													
візний туризм (за кордон)			внутрішній туризм			в'їзний (іноземний) туризм							
ОХОПЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ													
внутрішньо-регіональний			міжрегіональний			кругосвітній							
ТЕРМІН ПОЇЗДКИ													
туризм вихідного дня			короткостроковий туризм			тривалий (більше 2-х тижнів)							
СЕЗОННІСТЬ													
сезонний					цілорічний								
літній	зимовий	міжсезонний											
ПРИНЦИП ОПЛАТИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОДАЖУ													
елітний (VIP)		комерційний			соціальний		інтенсив-туризм						
СТУПІНЬ ОРГАНІЗОВАНОСТІ													
на замовлення		самодіяльний			плановий		організований						
ДЕМОГРАФІЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ СКЛАД УЧАСНИКІВ ПОДОРОЖІ													
дитячий	шкільний	молодіжний			сімейний	третього віку	інвалідів		за професійним складом				
ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОДОРОЖІ													
стаціонарний		тайм-шер			клубний		самообслуговування						
ЗАСІБ ПЕРЕСУВАННЯ													
транспортний туризм				туризм з активними засобами пересування									
авіаційний	залізничний	автомобільний		водний	пішохідний	лижний	водний	веломототуризм	спелеотуризм	кінний туризм			
МЕТА ПОДОРОЖІ													
культурно-розважальний	пізнавальний	етнічний	релігійний	діловий	спортивний	рекреаційний	навчальний	промисловий	екологічний	екзотичний	пригодницький	гастрономічний	екстремальний

Рис. 1.11. Класифікація видів туризму (за М. Крачило та Т. Сокол)
(побудовано автором за даними [13])

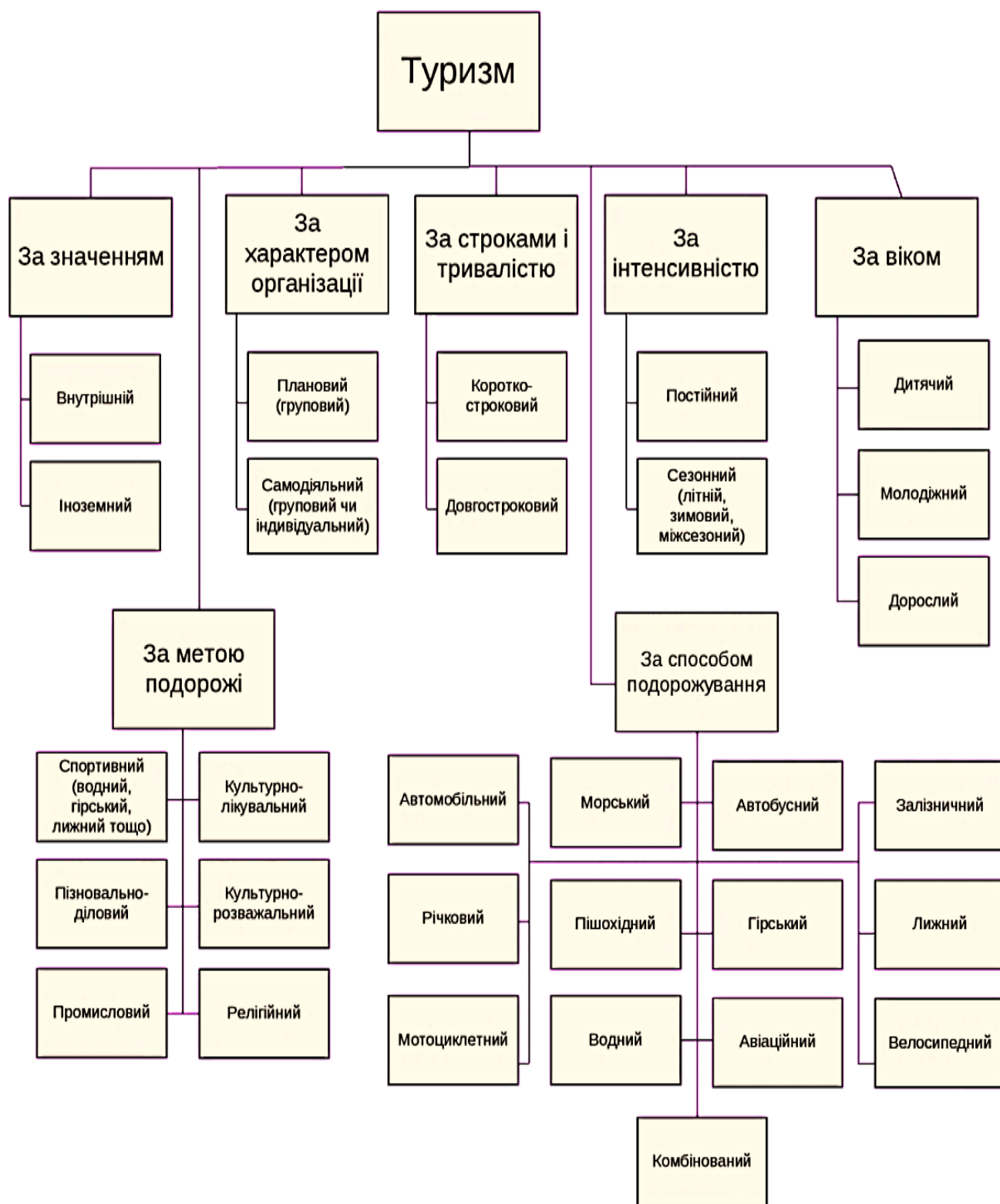

Рис. 1.12. Класифікація видів туризму (узагальнено та побудовано автором за даними [11, 13])

Туризм став видом діяльності глобального значення, і як за своєю суттю географічне явище, зосереджене на переміщенні людей, товарів і послуг у часі та просторі заслуговує на серйозну увагу географів та досліджень цієї тематики.

В останні роки туризм став одним із найпопулярніших і поширених видів проведення вільного часу. Результати багатьох соціологічних досліджень показали, що він посідає одне з головних місць серед інших форм рекреаційної діяльності.

Туризм – одне з найважливіших соціально-економічних явищ сучасності, яке підпорядковується дії об'єктивних законів людського суспільства [11].

Туризм через свої соціальні функції впливає на зближення способу життя і побуту жителів міст і сіл, є одним із чинників удосконалення соціальної структури суспільства. Рекреаційна функція туризму є однією з найважливіших.

Рекреація – це цілий комплекс явищ, пов'язаних із заняттями, якими займається людина у вільний час, що мають різнобічний характер: навчальний, лікувальний, розважальний тощо, який реалізується у спеціалізованих для цих цілей регіонах, розташованих не на території місце постійного проживання» [24].

Рекреація – це комплекс рекреаційних заходів, що здійснюються з метою відновлення нормального самопочуття і працездатності здорової, але втомленої людини [24]. Концепція охоплює всі види відпочинку - санаторно-курортне лікування, туризм. Відновлення емоційно-психічних сил, здоров'я та працездатності шляхом відпочинку поза домом: на лоні природи, у туристичній подорожі тощо.

Під час перебування в рекреаційній зоні турист має можливість використовувати різні види рекреаційної діяльності.

Відпочинок створює умови для відновлення фізичних сил, здоров'я, психічної енергії, витраченої в процесі праці. *Туризм* – це засіб поширення фізичної культури, що сприяє формуванню навичок активного відпочинку.

Рекреаційні функції дають змогу розглядати туризм як оздоровчо-рекреаційну галузь.

Усі функції туризму та рекреації по-різному впливають на соціальні зміни в суспільстві, але кожна з них сама по собі сприяє розвитку особистості та впливає на виховну функцію подорожей та оздоровлення в цілому.

Розвиток туризму та рекреації в сучасному світі є невід'ємним фактором розширеного відтворення фізичних, інтелектуальних та емоційних сил людини. Відпочинок важливий як для окремої людини, так і для держави в цілому. На державному рівні це визначається тим, що населення є частиною продуктивних сил суспільства.

Туризм – це процес контакту, дифузії культур: культур населення відвідуваної території та культури населення територій, з яких прибув турист [24]. Цей процес контакту культур загалом призводить до позитивних соціальних та освітніх результатів як для відвідуваного населення, так і для відвідувачів. Це означає, що туризм сприяє соціальному спілкуванню, духовному збагаченню людей, обміну культурними досягненнями, взаємному пізнанню традицій і звичаїв, що підвищує інтелектуальний і культурний рівень суспільства.

Туризм відіграє важливу роль у сучасному суспільстві. Значення туризму в житті людей, регіонів, держав і в міжнародному житті сьогодні важко переоцінити. Це визнано в багатьох країнах і підтверджено документами міжнародних туристичних форумів.

Туризм і рекреація повинні розвиватися таким чином, щоб сприяти розвитку місцевої економіки, раціональному і дбайливому використанню природних ресурсів, приносити користь місцевому населенню через забезпечення стабільної роботи. Основною зацікавленою стороною сталого розвитку туризму мають бути національні та регіональні органи державної влади та туристичні організації.

Туризм – одна з найбільших і найдинамічніших галузей економіки, важлива частина зовнішньоекономічної діяльності багатьох розвинутих країн світу та країн, що розвиваються [24]. Високі темпи її розвитку, великі обсяги

валютних надходжень активно впливають на різні галузі економіки, що сприяє становленню індустрії туризму.

1.3. Методичні засади дослідження туристсько-рекреаційних ресурсів

Під час наукових досліджень завжди використовуються певний ряд підходів та методів дослідження. Використання в роботі підходів та методів дослідження спрямоване на досягання поставлених завдань. В кваліфікаційній роботі бакалавра був застосований описовий метод для аналізу та характеристики туристичних та рекреаційних ресурсів Австрії. Це традиційний метод наукових досліджень.

Використання контент-аналізу в даній роботі було спрямовано на дослідження інформаційних джерел, їх відбір та аналіз було виконано за допомогою літературного метода дослідження.

Методи аналізу та синтезу використовуються у будь-якому науковому дослідженні. В даній роботі ці методи були використані для аналізу особливостей розвитку туризму Австрії, аналізу туристичних потоків до цієї країни та динаміку доходів від розвитку туристичної індустрії. Оцінка наявних туристичних та рекреаційних ресурсів Австрії була виконана за допомогою методу синтезу.

За допомогою історичного методу було визначено особливості використання туристичних та рекреаційних ресурсів за певний проміжок часу [21]. Були розглянуті основні чинники впливу на розвиток туризму цієї країни та спрогнозовані загальні тенденції розвитку туристичної індустрії.

Метод класифікацій було використано для аналізу видів туристичних та рекреаційних ресурсів, а також для аналізу типів туризму та рекреації.

Використання математико-статистичних методів дозволило зібрати, обробити та систематизувати отриману статистичну інформацію, щодо розвитку туризму в Австрії, а саме кількість прибуттів, кількість ночівель, макроекономічні показники тощо [29].

На основі методу порівняння був проведений просторовий аналіз наявності та особливостей використання туристичних та рекреаційних ресурсів Австрії. Виявлено схожість та відмінні особливості розподілу та використання туристичних та рекреаційних ресурсів. Був проведений порівняльний просторово-часовий аналіз за кількість туристичних прибуттів та туристичного попиту.

Для суспільних географів є також важливим використання графічного та картографічного методів дослідження. Дані методи використовуються для побудови карт, картосхем, графіків, діаграм тощо. Для того щоб візуалізувати отриману інформацію і подати її у якості моделей картографічних або графічних [26].

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНІ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ АВСТРІЇ

2.1. Природно-географічні ресурси

Австрія – невелика, переважно гірська країна, розташована на півдні центральної Європи. Загальна площа становить 83 859 км², що приблизно вдвічі більше, ніж Швейцарія, і трохи менше, ніж штат Мен. Країна, що не має виходу до моря, межує зі Швейцарією та крихітним князівством Ліхтенштейн на заході (200 км), Німеччиною (784 км), Чехією та Словаччиною (568 км) на півночі та Угорщиною на сході (346 км), а також Словенією (311 км) та Італією (430 км) на південь [22].

Рис. 2.1. Фізична карта Австрії (за даними [22])

Австрія має помірний клімат і тому є ідеальним напрямком у будь-яку пору року. Австрія розташована в центрі Європи і перебуває під впливом як Атлантичної, так і Континентальної кліматичних систем. У помірно-

континентальному кліматі чітко виділяються чотири сезони з типовими температурними і кліматичними характеристиками.

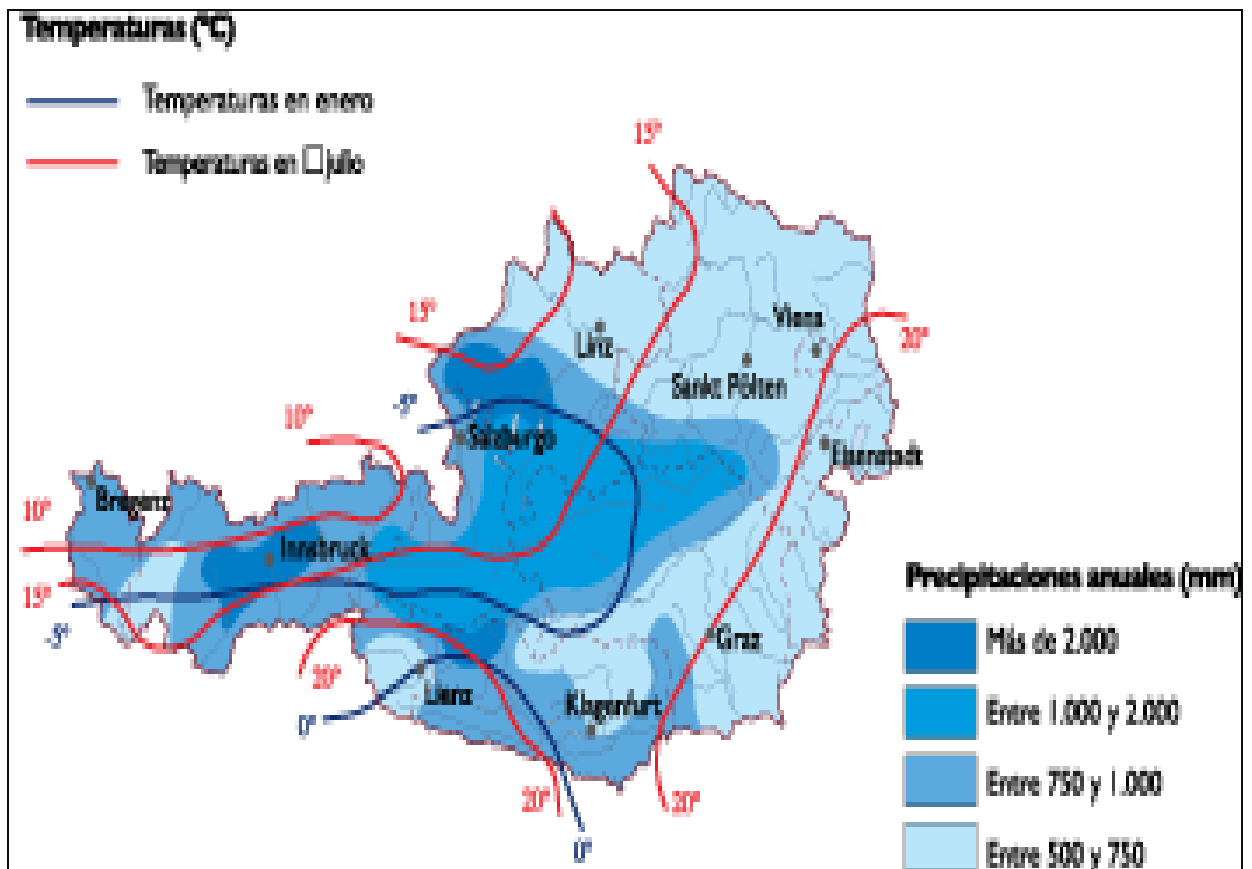

Рис. 2.2. Кліматична картосхема Австрії (за даними [22])

На сході Австрії паннонський континентальний клімат. Дощів мало, літо спекотне, а зима лише помірно холодна. Гірські райони мають дощовий альпійський клімат із тривалою зимою. Інші провінції мають різний помірний клімат, від атлантичного впливу на заході до континентального впливу на південному сході [22].

Крайня західна третина країни, що має форму груші, складається з вузького коридору між Німеччиною та Італією шириною від 32 до 60 км. Решта Австрії лежить на сході і має максимальну ширину з півночі на південь 280 км. Довжина країни становить майже 600 км, від Боденського озера на австрійсько-швейцарському кордоні на заході до Нойзідлер-Зее на австро-угорському кордоні на сході [30].

Рис. 2.3. Картохема озер Австрії (за даними [22])

Контраст між цими двома озерами – одне в Альпах, а інше типове степове озеро на найзахіднішій околиці Угорської рівнини – ілюструє різноманітність ландшафту Австрії.

Двома найвідомішими особливостями австрійського ландшафту є Альпи та річка Дунай. Дунай бере свій початок у південно-західній Німеччині і протікає через Австрію, а потім впадає в Чорне море. Це єдина велика європейська річка, яка тече на схід, і її значення як внутрішнього водного шляху підвищилося завдяки завершенню в 1992 р. каналу Рейн-Майн-Дунай у Баварії, який з'єднує річки Рейн і Майн з Дунаєм і робить можливим баржовий рух із Північного моря в Чорне. Найважливішою річкою Австрії є Дунай (Дунай) довжиною 350 км, її водозбірний басейн займає 96% території країни. Дунай впадає в Австрію в Пассау, а потім продовжує рух у західно-східному напрямку [14].

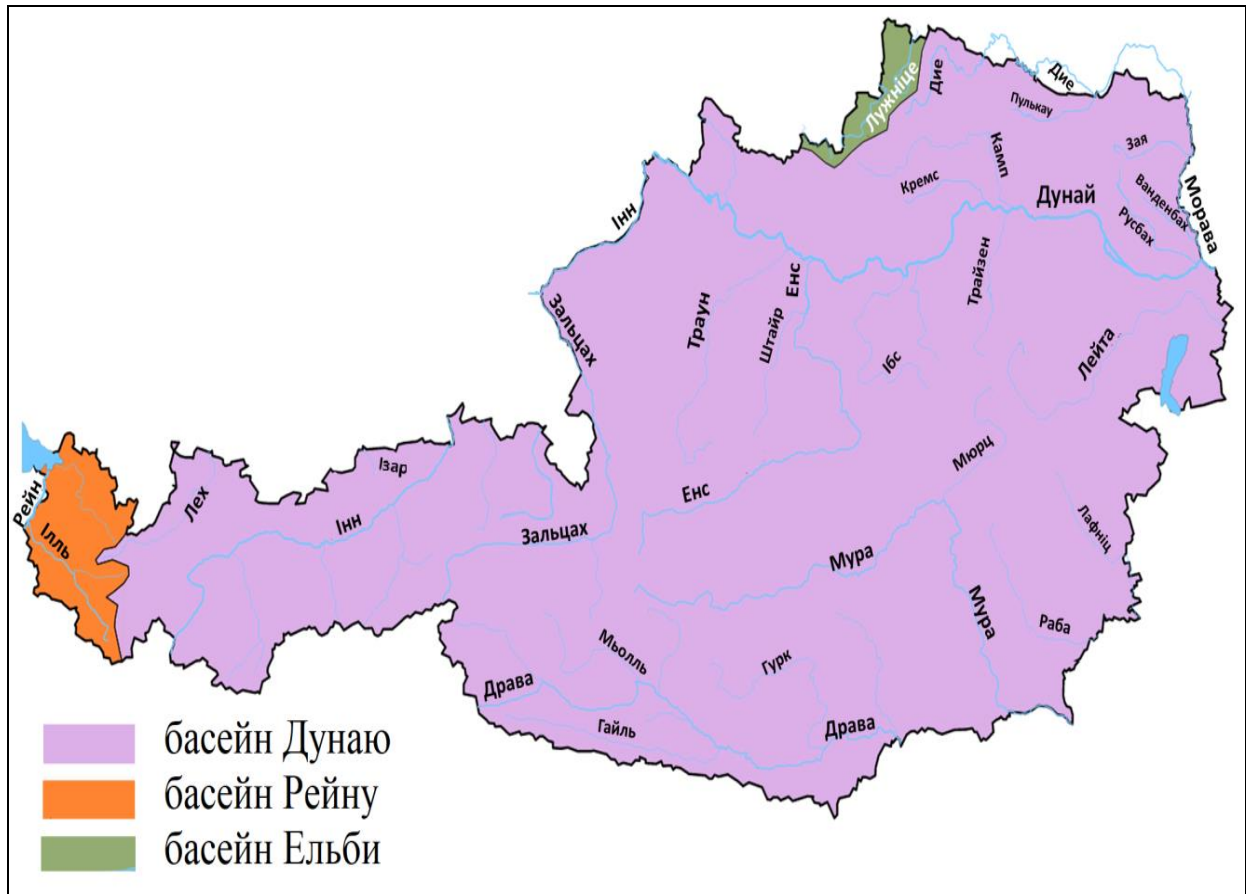

Рис. 2.4. Картохема річок Австрії (за даними [22])

Основні річки на північ від вододілу Австрійських Альп (Інн у Тіролі, Зальцах у Зальцбурзі та Енс у Штирії та Верхній Австрії) є прямими притоками Дунаю та течуть на північ у долину Дунаю, тоді як річки на південь від вододілу у центральній і східній Австрії (річки Гайль і Драва в Каринтії та річки Мюрц і Мур у Штирії) течуть на південь у дренажну систему Драва, яка зрештою впадає в Дунай у Сербії. Отже, центральна та східна Австрія географічно орієнтовані від вододілу Альп: провінції Верхня Австрія та Нижня Австрія до Дунаю, а провінції Каринтія та Штирія до Драви [14].

Половина території Австрії займають високі гори, третина – середні гори, тоді як ядро території займають долини та нижчі пагорби.

Найвища точка: Grossglockner, тобто Großglockner (3798 м) у Високому Тауерні, Центральні Альпи. Найнижча точка: озеро Нойзідлер, тобто Нойзідлер-Зе (115 м) [14].

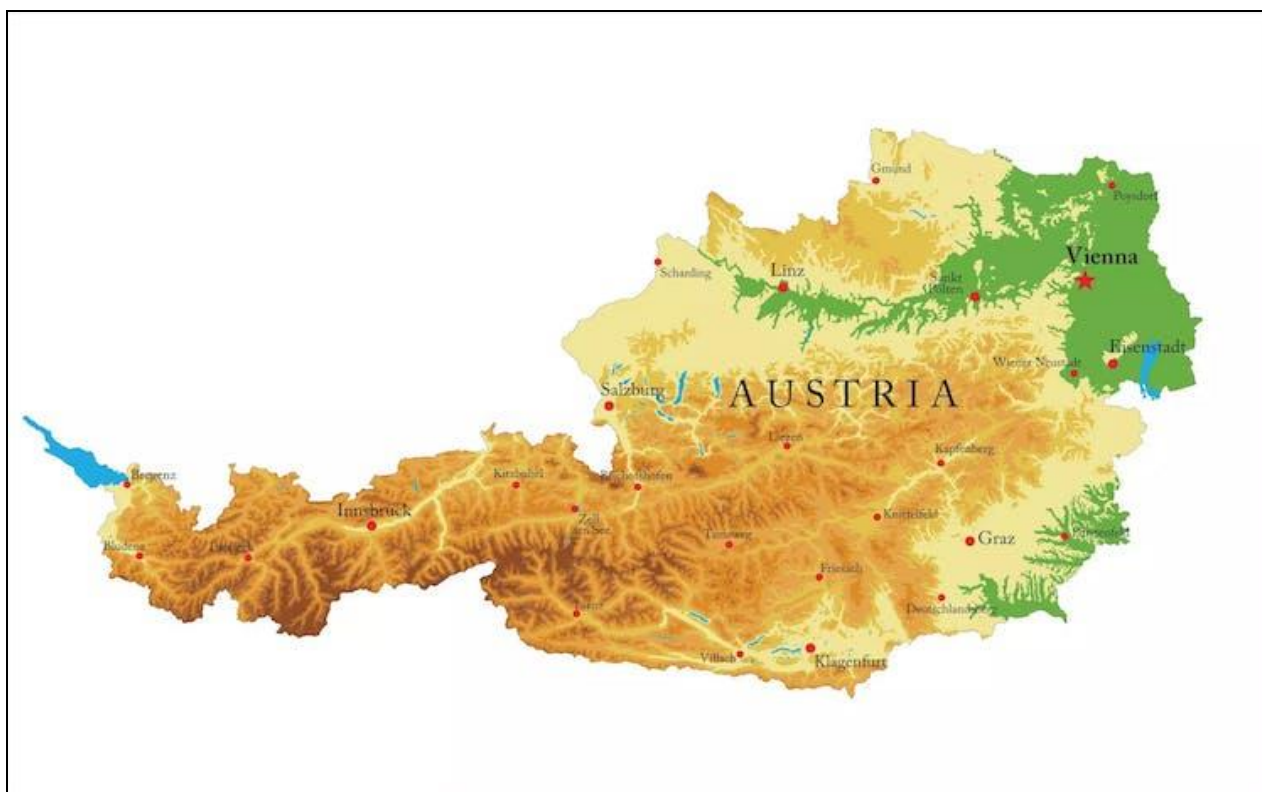

Рис. 2.5. Картохема рельєфу Австрії (за даними [14])

Альпи займають 62 % загальної площі країни. Через Австрію із заходу на схід простягаються три основні Альпійські хребти – Північні Альпи, Центральні Альпи та Південні Альпи. Центральні Альпи, які в основному складаються з гранітної основи, є найбільшими та найвищими хребтами Австрії. Центральні Альпи пролягають від Тіролю приблизно до кордону Штирії та Нижньої Австрії та включають території, які постійно покриті льодовиками в Ецальських Альпах на тірольсько-італійському кордоні та у Високому Таурні у східному Тіролі та Каринтії. Північні Альпи, які пролягають від Форарльберга через Тіроль до Зальцбурга вздовж німецького кордону та через Верхню Австрію та Нижню Австрію до Відня, і Південні Альпи на кордоні Каринтії та Словенії складаються переважно з вапняку та доломіту. Гросглокнер у Каринтії – найвища гора Австрії, висотою 3797 м. Як правило, чим далі на схід простягаються Північні Альпи та Центральні Альпи, тим нижче вони стають. Висота гір також знижується на північ і південь від центральних хребтів [14].

Як географічний об'єкт Альпи буквально затьмарюють інші регіони рельєфу. Трохи більше 28 % території Австрії є помірногорбистими або рівнинними: Північний Альпійський передовий край, який включає долину Дунаю; низовини та горбисті регіони на північному сході та сході Австрії, які включають басейн Дунаю, а також пагорби та низовини південно-східного альпійського переднього краю [14].

Частини Австрії, які є найбільш придатними для поселення, тобто орними та кліматично сприятливими, проходять на північ від Альп через провінції Верхня Австрія та Нижня Австрія в долині Дунаю, а потім вигинаються на схід і південь від Альп через Нижню Австрію. Австрія, Відень, Бургенланд і Штирія. Найменш гірський ландшафт Австрії знаходиться на південний схід від низького хребта Лейта, який утворює південну губу Віденської улоговини, де починається степ Угорської рівнини. Богемський гранітний масив, низький гірський хребет з голими та продуваними вітрами плато та суворим кліматом, розташований на північ від долини Дунаю та охоплює решту 10 % території Австрії.

Альпи служать вододілом для трьох основних видів погодних систем Європи, які впливають на погоду в Австрії. Атлантичний морський клімат із північного заходу характеризується фронтами низького тиску, м'яким повітрям Гольфстріму та опадами. Найбільший вплив має на північних схилах Альп, Північно-Альпійському передньому краї та долині Дунаю. Для континентального клімату характерні фронти низького тиску з опадами влітку і системи високого тиску з холодним і сухим повітрям взимку. Це вражає переважно східну Австрію. Середземноморські системи високого тиску з півдня характеризуються малою кількістю хмар і теплим повітрям, і вони впливають на погоду південних схилів Альп і південно-східного альпійського переднього краю, що робить їх найбільш помірною частиною Австрії [14, 22].

Однією з особливостей середземноморських погодних систем є фен, тепла повітряна маса, яка зароджується в африканській Сахарі та швидко рухається на північ, періодично підвищуючи температуру до 10°C за короткий

проміжок часу. Взимку швидко потепління, яке супроводжує фен, може розморозити сніговий покрив в Альпах до такої міри, що сходять лавини.

Враховуючи важливість гірських лиж для австрійської туристичної індустрії, грудень є місяцем, протягом якого з найбільшим нетерпінням спостерігають за погодою. Як правило, атлантичні морські погодні системи приносять сніг, а континентальні погодні системи допомагають його утримувати. Однак переважання холодних, сухих континентальних систем або теплих середземноморських неминуче відсуває початок гірськолижного сезону. Влітку середземноморські системи високого тиску приносять теплу сонячну погоду [14, 22].

2.2. Природно-антропогенні ресурси

Незважаючи на те, що в Австрії багато дивовижних туристичних місць, в країні є лише 6 національних парків. Цей факт дивує, враховуючи, що країна є «імператором» активного відпочинку. Є багато зелених територій, але не так багато сильно охоронюваних місць.

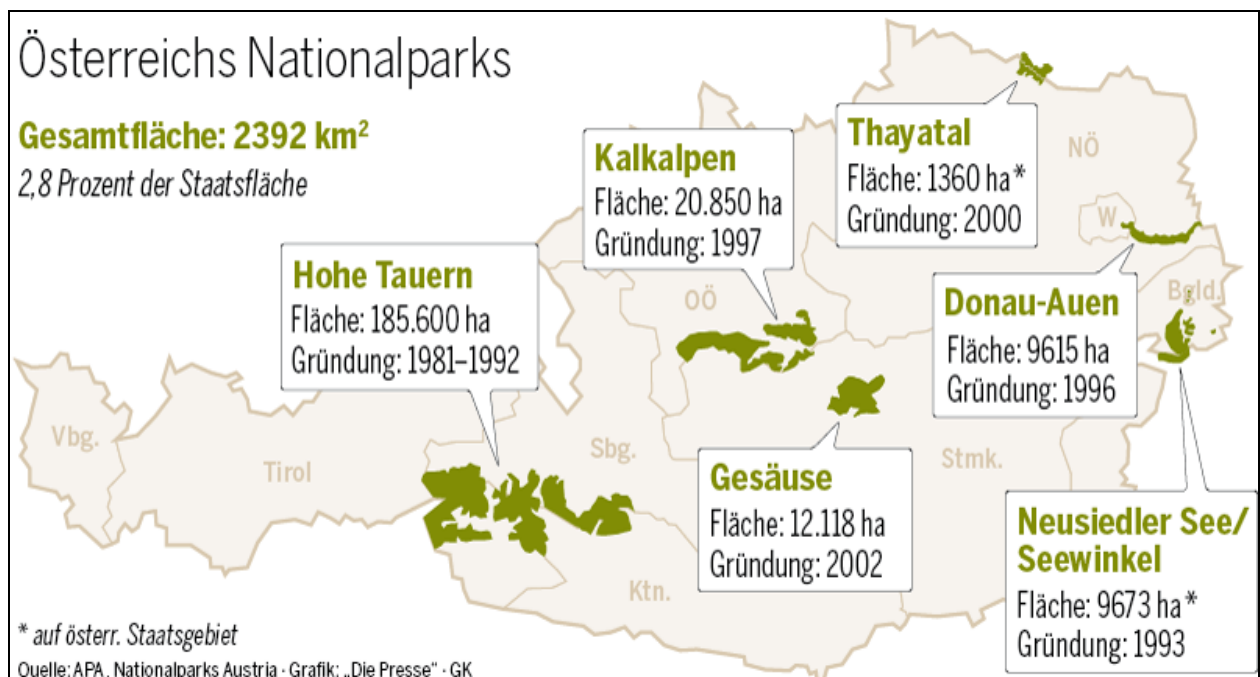

Рис. 2.6. Картохсхема національних парків Австрії (за даними [40])

Національний парк Високий Тауерн. Свою назву парк отримав від своєї найбільшої високої гори Hohe Tauern (Високий Тауерн). Величезна територія є

місцем призначення багатьох туристів щороку. Схили гір круті. Глибокі долини йдуть каскадом, ще більш красивими завдяки численним водоспадам. Високий Тауерн – справжній рай для альпіністів, адже тут знаходяться Гросглокнер і Анкогель. В цьому районі також розташована більшість ущелин Австрії, найвідоміша з яких - ущелина Зигмунда Туна. Парк також є домом для кількох маршрутів Via Ferrata. Капрун - справжня насолода в кожному пору року [40].

Національний парк Калькальпен. Калькальпен – справжня перлина для тих, хто не цікавиться нічим іншим, крім походів, природи та тиші. Парк, позбавлений відомих пам'яток, тому його мало хто знає. Він не такий популярний, як Високий Тауерн або Гезауз. Захоплюючий і дикий національний парк Калькальпен поблизу кордону зі Штирією включає Sengengebirge (альпійські місця проживання) і Reichraminger Hintergebirge (найбільший суцільний лісовий масив Австрії та найдовшу систему потоків у Східних Альпах). Найбільшою визначною пам'яткою парку є 150-кілометровий багатоденний пішохідний маршрут Kalkalpenweg. Маршрут, який складається з 11 ділянок, можна скоротити, тому для комплексного паркового походу може вистачити навіть тижня [40].

Національний парк Гезойзе (Gesause). Парк розташований у північній частині Штирії. Ця територія є наймолодшим національним парком Австрії, названим на честь річки Енс, оскільки Gesause означає «ревуча». За розміром це третій за величиною національний парк країни. Ядром заповідної території є сама долина річки. Близько 52% території парку вкрито лісами, а 23,6% займають гори [40].

Національний парк Донау-Ауен. Парк простягається вздовж Дунаю від Відня до словацького кордону, до гирла річки Моравська, яка примикає до заповідної ландшафтної зони Дунайські луки. 38-кілометровий національний парк охоплює одну з найбільших незайманих заплавл у Центральній Європі [40].

Національний парк і заповідник Нойзідлерзее-Зеевінкель. Розташований навколо озера Нойзідлерзее (угорською також називається озеро Ферте). Разом

із сусіднім угорським національним парком Ферте-Гансаг з 2001 року він є об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [36, 40].

Національний парк Таяталь. У північній частині Австрії є розділений парк. Інша частина заповідної території знаходиться в Чехії, де її можна знайти під назвою Національний парк Подій. Регіон утворився в долині річки Тайя. Це найменший австрійський національний парк, який тягнеться вздовж сформованого кордону на 26 км. Регіон славиться надзвичайно багатою флорою. На цій невеликій території можна знайти половину австрійської флори. Багата флора створена завдяки вигинам річки, різноманітному складу ґрунтів і мікроклімату гірських схилів [40].

2.3. Суспільно-історичні ресурси

Сім із дев'яти провінцій Австрії мають давні історичні традиції, що передували заснуванню Республіки Австрія в 1918 р.: Верхня Австрія, Нижня Австрія, Штирія, Каринтія, Зальцбург, Тіроль і Форарльберг [14].

Провінції Бургенланд і Відень були створені після Першої світової війни. Більша частина Бургенланду була частиною Угорського королівства, але населення було переважно німецькомовним і, отже, стало австрійським.

У становленні Відня як незалежної провінції певну роль відіграли адміністративні та ідеологічні причини. Відень, історично столиця Нижньої Австрії, була соціалістичною фортецею, тоді як Нижня Австрія була консервативною, і соціалісти, і консерватори хотіли консолідувати свій вплив у своїх відповідних провінціях. Кожна провінція має столицю провінції, за винятком Відня, який є окремою провінцією, а також федеральною столицею. У Відні міська рада та мер функціонують відповідно як парламент провінції та губернатор провінції [14].

Протягом багатьох років Австрія була синонімом європейської культури, маючи вражаючі результати. Але Австрія не тільки захоплена традиціями минулого – тут є яскрава сцена для нової творчості. Театр і музика, музеї та література.

У XVIII-IX ст. Австрія була центром європейської музики. Це пояснює широкий спектр майданчиків і оркестрів, які виступають сьогодні – оперні театри, театри, оркестри та широкі музичні традиції, такі як трансляція міжнародного новорічного концерту Віденської філармонії [14].

Незліченні австрійські концертні зали, музичні сцени та театри створюють місце для чистого музичного задоволення.

Відвідування одного з віденських театрів, наприклад Бургтеатр, Академічний театр, Народний театр, Шаушпільхаус, Віденський англійський театр, або Віденська державна опера. До найвідоміших концертних залів Австрії відносяться Віденський Музикферайн (місце проведення новорічного концерту), Великий фестивальний зал (Festspielhaus) у Зальцбурзі або Брукнер-Холл у Лінці.

Австрія також відома різноманітністю фестивалів. У багатьох місцях Австрії проводяться музичні фестивалі, ті як Wiener Festwochen (Віденський фестиваль), Зальцбурзький фестиваль, Фестиваль Брегенца, Steirischer Herbst (Штирійський осінній фестиваль), Styriarte (Штирійський фестиваль) [14].

2.4. Інфраструктурні ресурси

Австрія є туристично привабливою країною в різні пори року для туристів зі всього світу. На сьогодні розвиток туристичної індустрії Австрії є головним сектором доходу в економіці цієї країни [37]. Розвиток туристичної індустрії будь-якої країни на пряму залежить від рівня розвитку інфраструктури, а саме готельної та транспортної інфраструктури. У великих містах Австрії працюють різні відомі готельні мережі, такі як Radisson, Hilton, Holiday Inn, Savoy і Marriott.

Австрія має вигідне географічне розташування та розвинену транспортну інфраструктуру, а саме авіаційне сполучення, залізничне сполучення та автомобільне сполучення, які з'єднують між собою всі туристичні зони країни.

Міжнародні аеропорти Австрії знаходяться в таких країнах, як: Відень, Інсбрук і Зальцбург. Авіакомпанія Austrian Airlines Group літає до 66 країн на 5 континентах [37].

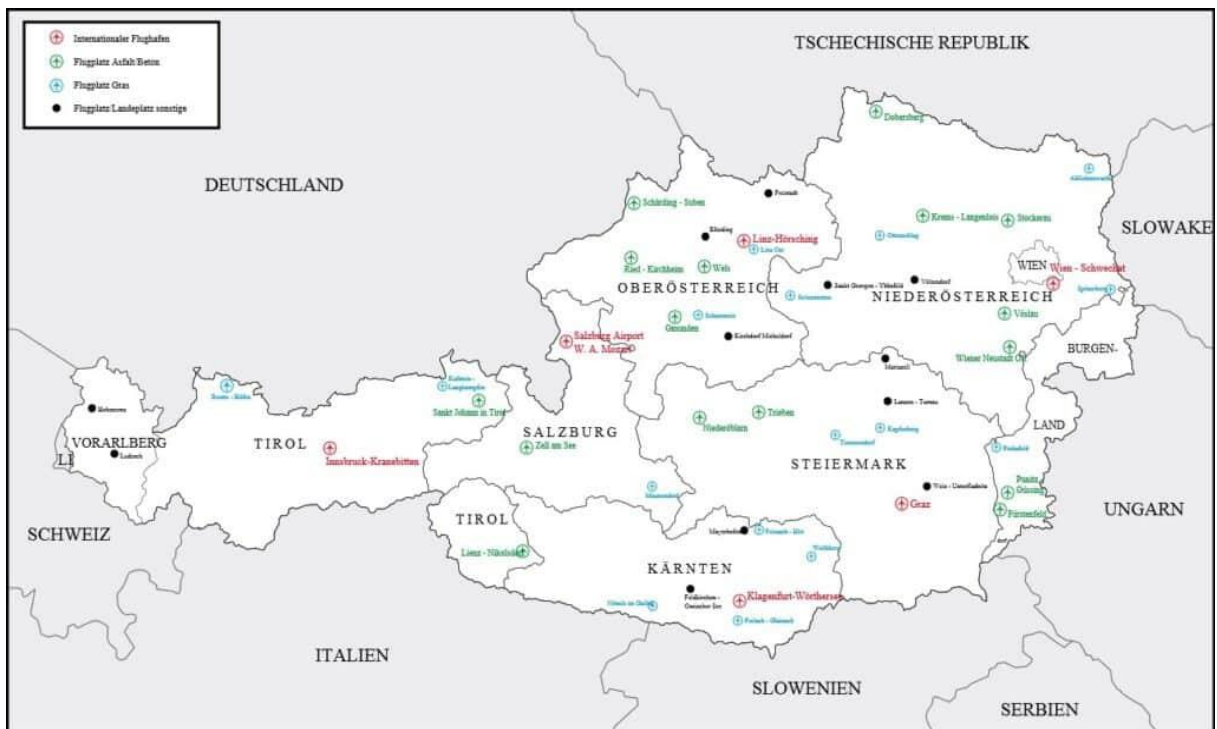

Рис. 2.7. Картохема міжнародних аеропортів Австрії (за даними [22])

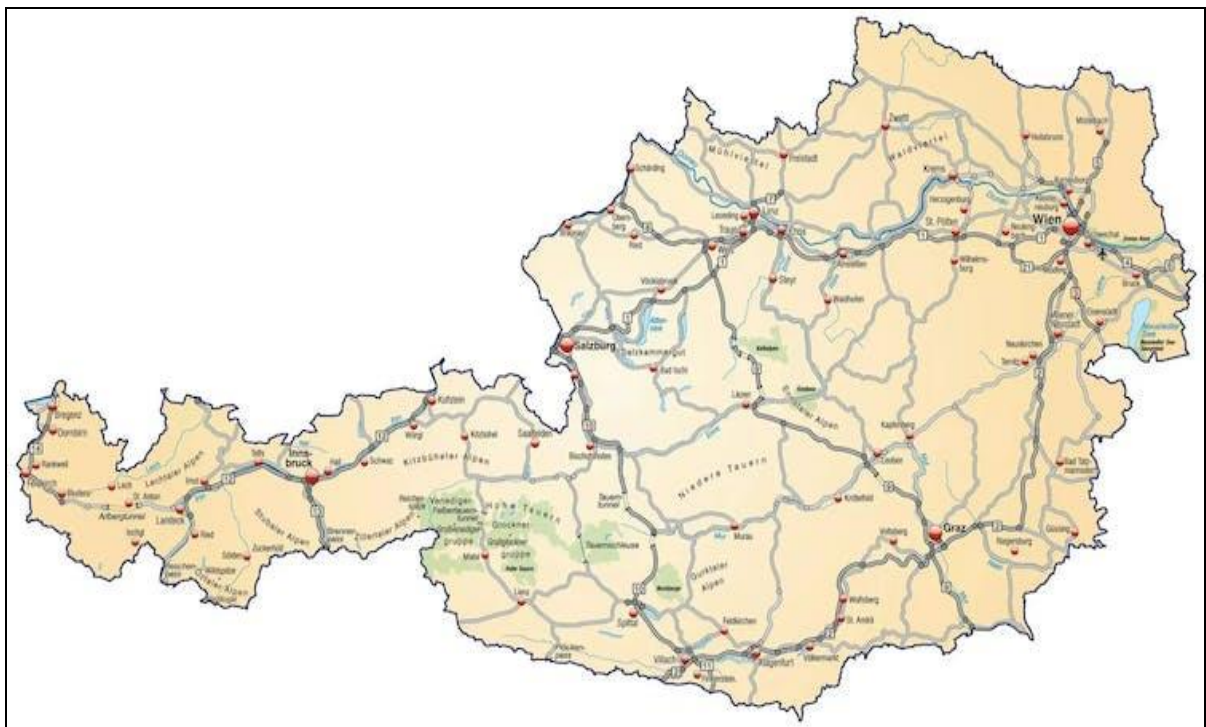

Рис. 2.8. Картохема автомобільних шляхів Австрії (за даними [22])

Австрія також має добре розвинену мережу залізничного транспорту, який з'єднує її з усіма Європейськими країнами. Австрія має одну з найбільших Європейських залізниць, протяжність якої сягає понад 6000 км. [22].

Австрія – це країна екологічного транспорту, а саме велосипедів. Велика кількість туристичних маршрутів пролягає велосипедними доріжками. Також в Австрії велика кількість кафе, барів та ресторанів, які пропонують вино власного виробництва. Австрія – це виноробна країна. В основному це такі регіони, як Нижня Австрія, Бургенланд та Штирія. Винні ресторани Австрії пропонують шведський стіл та молоде австрійське вино.

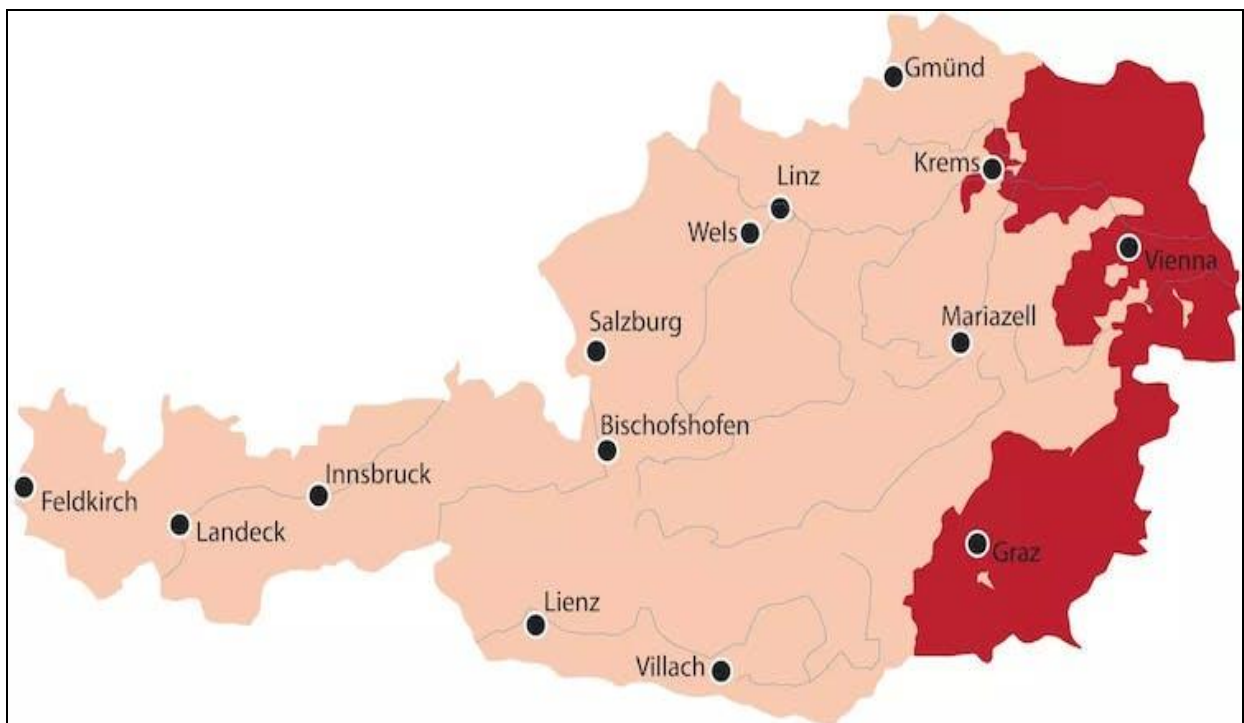

Рис. 2.9. Картохема виноробних регіонів Австрії (за даними [22])

Виноробний регіон на сході Австрії охоплює 4 провінції: Відень, Бургенланд, Штирія, Нижня Австрія. Хоча Австрія здебільшого славиться білими сухими винами (70% виробництва), у регіоні Нойзідлерзеє можна скуштувати навіть солодкі вина [22].

2.5. Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

До списку Світової спадщини ЮНЕСКО Австрії віднесено 12 об'єктів (11 культурних и 1 природний) [36].

Рис. 2.10. Картоschema розміщення об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО Австрії (за даними [36])

1) *Палац та парки Шенбрунн (Відень) (1996)*. З XVIII століття до 1918 року Шенбрунн був резиденцією імператорів Габсбургів. Він був спроектований архітекторами Йоганном Бернгардом Фішером фон Ерлахом і Ніколаусом Пакассі і сповнений видатних зразків декоративного мистецтва. Разом із садами, місцем першого у світі зоопарку в 1752 році, це чудовий бароковий ансамбль і чудовий приклад Gesamtkunstwerk [36].

Рис. 2.11. Палац та парки Шенбрунн (Відень) (за даними [36])

2) *Історичний центр міста Зальцбург (1996)*. Зальцбург зумів зберегти надзвичайно багату міську структуру, яка склалася в період від середньовіччя до 19 століття, коли він був містом-державою, яким керував князь-архієпископ.

Яскраве готичне мистецтво приваблювало багатьох майстрів і художників, перш ніж місто стало ще більш відомим завдяки роботам італійських архітекторів Вінченцо Скамоцці та Сантіні Соларі, яким центр Зальцбурга багато в чому завдячує своїм бароковим виглядом. Це місце зустрічі північної та південної Європи, можливо, стало джерелом геніальності найвідомішого сина Зальцбурга, Вольфганга Амадея Моцарта, ім'я якого з тих пір пов'язане з цим містом.

Рис. 2.12. Історичний центр міста Зальцбург (за даними [36])

3) *Культурний ландшафт Хальштатт-Дахштайн, район Зальцкаммергут (1997).* Діяльність людини в чудовому природному ландшафті Зальцкаммергута почалася в доісторичні часи, а поклади солі розроблялися ще в 2-му тисячолітті до нашої ери. Цей ресурс був основою процвітання регіону до середини 20 століття, процвітання, яке відображено в чудовій архітектурі міста Гальштатт [36].

Рис. 2.13. Культурний ландшафт Хальштатт-Дахштайн, район Зальцкаммергут (за даними [36])

4) *Залізниця Земмерінг (1998)*. Земмерінгська залізниця, побудована на 41 км високих гір між 1848 і 1854 роками, є одним із найбільших досягнень цивільного будівництва з цієї піонерської фази будівництва залізниць. Високий рівень тунелів, віадуків та інших робіт забезпечив безперервне використання лінії до сьогоднішнього дня. Він пролягає через вражаючий гірський ландшафт, і на цьому шляху є багато чудових будівель, призначених для дозвілля, побудованих, коли територія була відкрита через появу залізниці [36].

Рис. 2.14. Залізниця Земмерінг (за даними [36])

5) *Місто Грац – історичний центр та замок Еггенберг (1999, 2010)*. Місто Грац – історичний центр і замок Еггенберг свідчать про взірцеву модель живої спадщини центральноєвропейського міського комплексу, на який вплинула світська присутність Габсбургів і культурна та мистецька роль, яку відігравали основні аристократичні родини. Вони являють собою гармонійне поєднання архітектурних стилів і мистецьких течій, які змінювали один одного від середньовіччя до 18 століття, з багатьох сусідніх регіонів Центральної та Середземноморської Європи. Вони втілюють різноманітний і надзвичайно комплексний ансамбль архітектурних, декоративних і ландшафтних прикладів цих взаємовпливів [36].

Рис. 2.15. Місто Грац – історичний центр та замок Еггенберг
(за даними [36])

б) *Культурний ландшафт Вахау (2000)*. Вахау – це ділянка долини Дунаю між Мельком і Кремсом, ландшафт високої візуальної якості. Він зберігає в недоторканому та видимому вигляді багато слідів – з точки зору архітектури (монастирі, замки, руїни), міського дизайну (міст і сіл) та сільськогосподарського використання, головним чином для вирощування винограду – його еволюції з доісторичних часів [36].

Рис. 2.16. Культурний ландшафт Вахау (за даними [36])

7) *Історичний центр Відня (2001)*. Відень розвивався з ранніх кельтських і римських поселень у середньовічне та барочне місто, столицю Австро-Угорської імперії. Він відіграв важливу роль як провідний європейський музичний центр, починаючи з великої епохи віденського

класицизму і до початку 20 століття. Історичний центр Відня багатий на архітектурні ансамблі, включаючи барокові замки та сади, а також Рінгштрассе кінця 19-го століття, уздовж якої розташовані величні будівлі, пам'ятники та парки [36].

Рис. 2.17. Історичний центр Відня (за даними [36])

8) *Культурний ландшафт Ферте – Нойзідлер-Зе (2001)*. Культурний ландшафт включає найзахідніше степове озеро Євразії. Це територія з видатними природними цінностями та ландшафтним різноманіттям, створеним і збереженим завдяки зустрічі різних типів ландшафту. Він розташований на перетині різних географічних зон флори та фауни, а також водно-болотних угідь, і характеризується субальпійськими горами, субсередземноморськими пагорбами, лужними озерами, які час від часу висихають, солоними ґрунтами, очеретами та берегові рівнини. Ця територія, цінний біосферний заповідник і банк генів, є домом для багатого розмаїття флори і фауни і гармонійно формувалася протягом восьми тисячоліть різними групами людей і етнічно різноманітним населенням. Нинішній характер ландшафту є результатом тисячолітніх форм землекористування, заснованих на тваринництві та виноградарстві, яких немає в інших європейських озерних районах. Ця взаємодія також проявляється в кількасотлітній безперервності його міських та архітектурних традицій і різноманітному традиційному використанні землі та озера. Озеро Ферте/Нойзідлерзеє оточене внутрішнім кільцем із шістнадцяти поселень і зовнішнім кільцем із двадцяти інших поселень [36].

Рис. 2.18. Культурний ландшафт Ферте – Нойзідлер-Зе (за даними [36])

9) *Стародавні та первісні букові ліси Карпат та інших регіонів Європи (2007, 2011, 2017, 2021)*. Ця транснаціональна власність включає 94 складові частини у 18 країнах. Починаючи з кінця останнього льодовикового періоду, європейський бук поширився з кількох ізольованих територій в Альпах, Карпатах, Дінаридах, Середземномор'ї та Піренеях протягом короткого періоду в кілька тисяч років у процесі, який все ще триває. Успішне поширення на цілий континент пов'язане з пристосовуваністю дерева та толерантністю до різних кліматичних, географічних і фізичних умов [36].

Рис. 2.19. Стародавні та первісні букові ліси Карпат та інших регіонів Європи (за даними [36])

10) *Доісторичні пальові поселення в Альпах (2011)*. Ця серійна власність із 111 невеликих окремих ділянок охоплює залишки доісторичних поселень на палях (або будинків на палях) в Альпах і навколо них, побудованих приблизно з 5000 по 500 рік до нашої ери. на берегах озер, річок або водно-болотних угідь. Розкопки, проведені лише в деяких місцях, дали докази, які дають змогу зрозуміти життя в доісторичні часи під час неоліту та бронзового віку в

Альпійській Європі та те, як громади взаємодіяли з навколишнім середовищем. П'ятдесят шість сайтів розташовані в Швейцарії. Поселення є унікальною групою винятково добре збережених і культурно багатих археологічних пам'яток, які є одним із найважливіших джерел для вивчення ранніх аграрних суспільств у регіоні [36].

Рис. 2.20. Доісторичні пальові поселення в Альпах (за даними [36])

11) *Великі курортні міста Європи (2021)*. Ця транснаціональна серійна власність включає одинадцять курортних міст, розташованих у семи країнах Європи: Баден-бай-Він (Австрія); Спа (Бельгія); Франтішкові Лазні; Карлові Вари; Маріанські Лазні (Чехія); Vichy (Франція); Бад Емс; Баден-Баден; Бад-Кіссінген (Німеччина); Монтекатіні Терме (Італія); та місто Бат (Великобританія). Усі ці міста розвивалися навколо джерел природних мінеральних вод. Вони свідчать про міжнародну європейську курортну культуру, яка розвивалася з початку 18 століття до 1930-х років, що призвело до появи грандіозних міжнародних курортів, які вплинули на міську типологію навколо ансамблів курортних будівель, таких як лазні, курхаус і kursaal (будівлі та кімнати, присвячені терапія), бювети, питні зали, колонади та галереї, призначені для використання ресурсів природних мінеральних вод і забезпечення їх практичного використання для купання та пиття. Супутні об'єкти включають сади, кімнати для зборів, казино, театри, готелі та вілли, а також допоміжну інфраструктуру для спа-центрів. Усі ці ансамблі інтегровані в загальний міський контекст, який включає ретельно кероване рекреаційне та терапевтичне середовище в мальовничому ландшафті. Разом ці сайти втілюють

значний обмін людськими цінностями та досягненнями в медицині, науці та курортології [36].

Рис. 2.21. Великі курортні міста Європи (Баден-бай-Він (Австрія)
(за даними [36])

12) *Укріплені рубежі Римської імперії - Дунайські рубежі (західний сегмент) (2021)*. Він охоплює майже 600 км усього кордону на Дунаї Римської імперії. Власність була частиною значного кордону Римської імперії, який оточував Середземне море. Дунайський лімес (західний сегмент) відображає особливості цієї частини римського кордону через вибір місць, які представляють ключові елементи від доріг, легіонерських фортець та пов'язаних із ними поселень до невеликих фортів і тимчасових таборів, а також те, як ці споруди пов'язані з місцевими топографія [36].

Рис. 2.22. Укріплені рубежі Римської імперії - Дунайські рубежі (західний сегмент) (за даними [36])

2.6. Основні туристичні центри Австрії

Австрія розташована на перехресті Східної та Західної Європи. Альпійська країна славиться розкішним гірським ландшафтом і мальовничими будівлями, які є спадщиною її імперського минулого.

Відень. Відень – це найбільше місто Австрії, яке треба обов’язково відвідати. Є багато пам’яток, від палаців до маленьких вуличок. Палац Шенбрунн, колишня резиденція імператорів, є однією з головних визначних пам’яток Відня. Через Відень протікає річка Дунай, тому можна скористатися екскурсією на човні. Палац Бельведер – це місце де зберігаються найважливіші витвори мистецтва Австрії від середньовіччя до сучасності [27, 30].

Рис. 2.23. Відень, Австрія (за даними [30])

Інсбрук. Інсбрук розташований у центрі вражаючого альпійського ландшафту, що є рушійною силою австрійського туризму. У центрі міста знаходиться палац Хофбург, справжня перлина. Недалеко від міста знаходиться ренесансний замок Амбрас. У замку знаходиться відома Іспанська палата, де проходить багато концертів. Ще однією головною визначною пам’яткою є Хофкірхе, де розташована чудова ренесансна гробниця імператора Максиміліана I. Саме тут знаходяться відомі гірськолижні курорти [27, 30].

Рис. 2.24. Інсбрук, Австрія (за даними [30])

Зальцбург. Як резиденція князів-єпископів, Зальцбург був релігійним центром з перших днів християнства в Європі. Єпископи привезли до Зальцбурга найвидатніших художників і архітекторів того часу, щоб вони будували церкви, резиденції та монастирі. Сьогодні Зальцбург – одне з найкрасивіших місць Австрії. Княжі палати прекрасні, і вони є частиною однієї з найкраще збережених світських готичних будівель. Місто також відоме як батьківщина Вольфганга Амадея Моцарта [27, 30].

Рис. 2.25. Зальцбург, Австрія (за даними [30])

Гальштат. Австрія відома своїми чудовими селами, які ховаються високо в горах або всіяні узбережжями озер. Гальштат, безперечно, один із них. Він має прекрасне розташування, між озером Гальштат і величним гірським масивом Дахштайн. Село відоме видобутком солі. Видобувати сіль тут почали ще в доісторичні часи. Гальштат разом з околицями перебуває під охороною ЮНЕСКО. Найбільшою визначною пам'яткою є костел Бейнхаус. Селище Гальштат популярне серед інстаграммерів, що призвело до напливу туристів [27, 30].

Рис. 2.26. Гальштат, Австрія (за даними [30])

Мельк. Абатство Мельк є одним з найвідоміших бенедиктинських монастирів у світі. Сучасна будівля в стилі бароко датується початком 18 ст. Він розкинувся на сім дворів. Центральна частина комплексу – бібліотека, яка налічує 16 тис. томів. Будівлю прикрашають фрески Поля Трогера. У цій кімнаті італійський письменник Умберто Еко черпав натхнення для свого роману «Ім'я троянди». В абатстві також знаходяться гробниці Коломана зі Штокерау та останки багатьох членів родини Бабенбергів, першої правлячої династії Австрії. Абатство Мельк є символом долини Вахау та його крутих терасових виноградників з видом на Дунай. У долині виробляють найкращі австрійські білі вина [27, 30].

Рис. 2.27. Мельк, Австрія (за даними [30])

Високогірна дорога Гросглокнер. Гірська дорога біля підніжжя найвищої гори Австрії від Брука до Гайлігенблута. Він був побудований між 1930 і 1935 рр. на давньоримській стежці. Це одна з найкрасивіших гірських доріг Європи. Висота вершини гори досягає 3798 метрів [27, 30].

Рис. 2.28. Високогірна дорога Гросглокнер, Австрія (за даними [30])

Гірський масив Арльберг. Невелике тірольське село Арльберг є справжнім австрійським центром альпійського спорту. Він особливо популярний взимку, коли відкривається гігантський гірськолижний курорт із 305 км схилів. У

сільському музеї можна дізнатися багато про розвиток гірськолижного туризму в регіоні. Село оточене сніговими пагорбами та крутими стінами [27, 30].

Рис. 2.29. Гірський масив Арльберг, Австрія (за даними [30])

Замок Хохостервіц. У Каринтії чудовий замок Хохостервіц простягається на скелі, яка виступає з-під землі і піднімається на 160 м у висоту. Це найважливіший середньовічний замок в Австрії. Вперше згадується в 860 р., а в 1570 р. був розширений у зв'язку з турецькими набігами. Крута, але доступна дорога, що веде до замку, в'ється через 14 оборонних воріт, аж до аркадного двору, де стоїть каплиця з розписами стін і стелі 1570 р. [27, 30].

Рис. 2.30. Замок Хохостервіц, Австрія (за даними [30])

Озеро Целль (Целлер-зее). Міжнародні гірськолижні курорти Австрії, незаймані блакитні води озера Целль і мальовничі гори Зальцбург роблять

Целль-ам-Зее одним із найкрасивіших місць Австрії, які варто відвідати. Існує тут є гірськолижний курорт Капрун, який розташований неподалік [27, 30].

Рис. 2.31. Озеро Целль (Целлер-зее) (за даними [30])

Крижані печери Айсрізенвельт. Вражаючий Світ крижаних гігантів, розташований на західному краю гір Теннен, є найбільшою системою крижаних печер у світі. Печери вирізала підземна річка в третинному періоді. Вони були відкриті в 1879 р. і відкриті для публіки в 1912 р. Їхня довжина перевищує 42 км. Величезний зал Посселт лежить під землею з вражаючими льодовими утвореннями, такими як замок Гаймір, і глазур'ю. Кам'яні сходи ведуть до крижаних воріт, крижаної стіни заввишки 1775 м і Льодового палацу [27, 30].

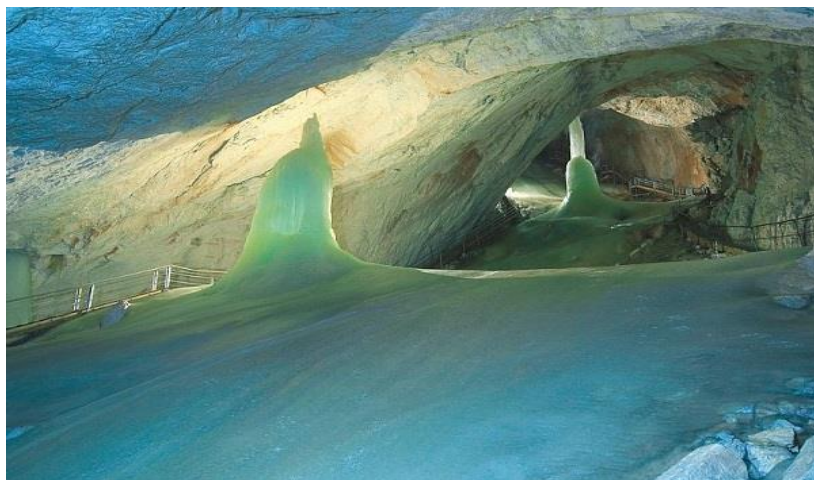

Рис. 2.32. Крижані печери Айсрізенвельт (за даними [30])

РОЗДІЛ 3

ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

ТУРИЗМУ АВСТРІЇ

3.1. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку туристичної галузі Австрії

Туристична індустрія Австрії бере свій початок розвитку починаючи з 1974 р. У 1980 р. індустрія туризму країни характеризувалася низької кількістю туристичних прибуттів, але починаючи з 1990 р. туризм Австрії почав розвиватися швидкими темпами. Туризм має важливе значення для економіки Австрії, він становить 7 % (у 2022 р.) її ВВП. Туризм робить позитивний внесок у платіжний баланс Австрії [30].

Майже за п'ятдесят років Австрія стала однією з провідних туристичних країн світу. Хоча вона невелика за розміром і населенням, але входить до 15 найбільш відвідуваних країн світу. Туристів приваблює як мальовнича краса провінцій цієї альпійської республіки, так і прекрасні міста, такі як Відень, історична столиця, і прекрасний Зальцбург, місце народження Вольфганга Амадея Моцарта.

Відень приваблює основну частину туристів, як влітку, так і взимку. Зальцбург отримує приблизно п'яту частину туристичних ночівель порівняно з Віднем, що займає 2 місце в літньому сезоні. У зимовий сезон низка зимових спортивних курортів західної Австрії опереджають Зальцбург за кількістю туристичних ночівель.

Причини позитивного розвитку австрійського туризму різноманітні: величні Альпи, Дунай, прекрасні річки та озера з якісною питною водою, чудові міста, незапам'ятна історія Австрії та її багатство культури, центральне розташування в серці Європи, а також його кулінарне мистецтво. Гостинність і якість обслуговування в невеликих сімейних компаніях з міцними регіональними та традиційними зв'язками додають унікального та справжнього туристичного досвіду.

В Австрії два основних сезони – літо (травень – жовтень) і зима (листопад – квітень) – з піком у серпні та лютому. За останні роки зимовий сезон набув особливого значення. Сьогодні кількість ночівель влітку (79 млн.) і взимку (73 млн.) майже зрівнялася. Через тенденцію скорочення літніх канікул, літній сезон фіксує більшу кількість прибуттів [32].

Проте за надходженнями зима перевищила літній сезон. Головні цілі розвитку австрійського туризму – розширення сезонів і перетворення на цілорічний напрямок. Зосередження на культурі та кулінарному мистецтві, а також на оздоровчому туризмі.

Згідно з опитуваннями гостей, трьома основними причинами вибору Австрії як місця відпочинку влітку є гори, ландшафт, природа, а також широкий вибір пішохідних маршрутів, а взимку – привабливість гірськолижних зон [30].

3.2. Сучасні тенденції ринку туристичних послуг Австрії

Туризм є важливою рушійною силою австрійської економіки. У 2019 р. безпосередній внесок туризму склав 22 млрд євро до австрійської економіки, що дорівнює 5,6% ВВП, згідно з австрійським супутниковим рахунком туризму. Це призвело до створення 200 тис. робочих місць в еквіваленті повної зайнятості, безпосередньо пов'язаних з туризмом, що становить 5,2% від загальної кількості працевлаштування в Австрії. Експорт подорожей становив 30% від загального експорту послуг у 2019 р. [41].

Через наслідки пандемії COVID-19 прямий внесок туризму в економіку впав до 3,5% як ВВП, так і зайнятості. Пандемія призвела до значного скорочення туристів. У 2020 р. було 15,1 млн міжнародних прибуттів, що на 53% менше порівняно з 2019 р., який зменшився ще на 15,7% у 2021 р. Це зменшення кількості міжнародних туристів мало значний вплив на надходження від міжнародних поїздок, які залишався на 56,3% нижче рівня 2019 р. у 2021 р. на рівні 10,1 млрд євро [44].

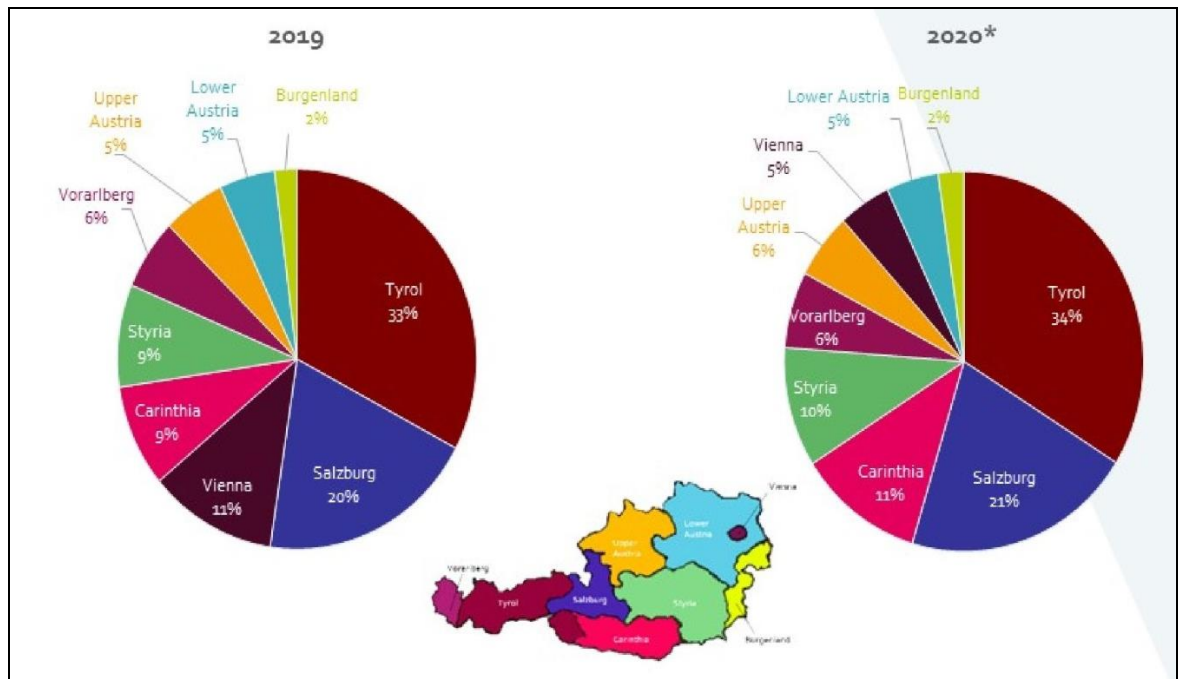

Рис. 3.1. Кількість туристичних ночівель за регіонами Австрії у 2019 та 2020 рр. (тис) (побудовано автором за даними [44])

Сектор австрійського туризму традиційно домінував на міжнародному рівні з іноземними туристами припадає майже три чверті ночей до пандемії. У 2021 рю внутрішні туристи становили 34,2% нижче рівня до пандемії, було зареєстровано 9,4 млн туристів, але їх частка ночей зросла до 37%. Хоча в січні 2022 р. кількість ночівель все ще на 32,6% відставала від показників того ж місяця 2019 р. Сектор туризму добре відновився протягом року, зафіксувавши 112,8 млн. ночівель [44].

З листопада 2022 р. по січень 2023 р. було зареєстровано 30,81 млн ночей у Австрійських закладах розміщення, за даними Статистики Австрії. Таким чином, показники виявилися на 57,2% вищими, ніж за той же період 2021/22 [44].

Туристичний зимовий сезон 2022/23 на -8,03% нижче, ніж у докризовий зимовий сезон. Перша половина туристичного зимового сезону 2022/23 з 30,81 млн ночей все ще була на 8,03% нижчою докризового періоду з 33,50 млн ночей (зимовий сезон 2019/20). Це були іногородні та постійні гості (23,6 млн та 7,2 млн відповідно) ще не досягли рівня порівняно з аналогічним періодом 2019/20 рр. на 8,4 % і 6,9 % відповідно [32].

З 30,81 млн ночей у першій половині зимового сезону 2023 р. було зафіксовано на 57,2% більше ночей перебування, ніж у першій половині зимового сезону 2022 р. (19,60 млн ночей), 23,36 % ночівель (7,20 млн.) було віднесено до постійних гостей, що становить збільшення на 42,2%. Іногородні гості з +9,07 млн. ночей також значно зросли, на 62,4 % до 23,61 млн. [44]. Популярними регіонами Австрії за кількістю туристичних прибуттів: Тіроль, Зальцбург, Відень.

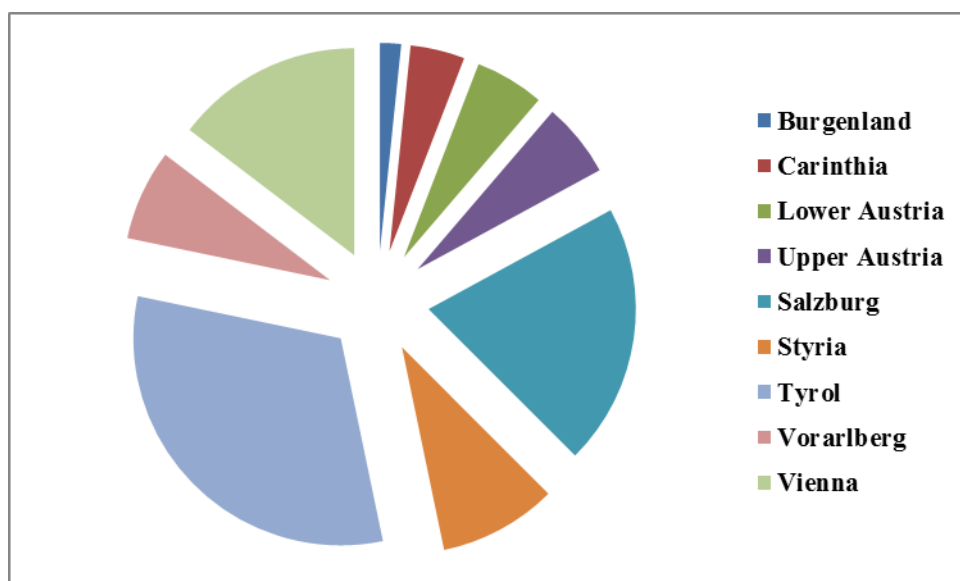

Рис. 3.2. Кількість туристичних прибуттів за регіонами Австрії у 2023 р. (тис) (побудовано автором за даними [34, 44])

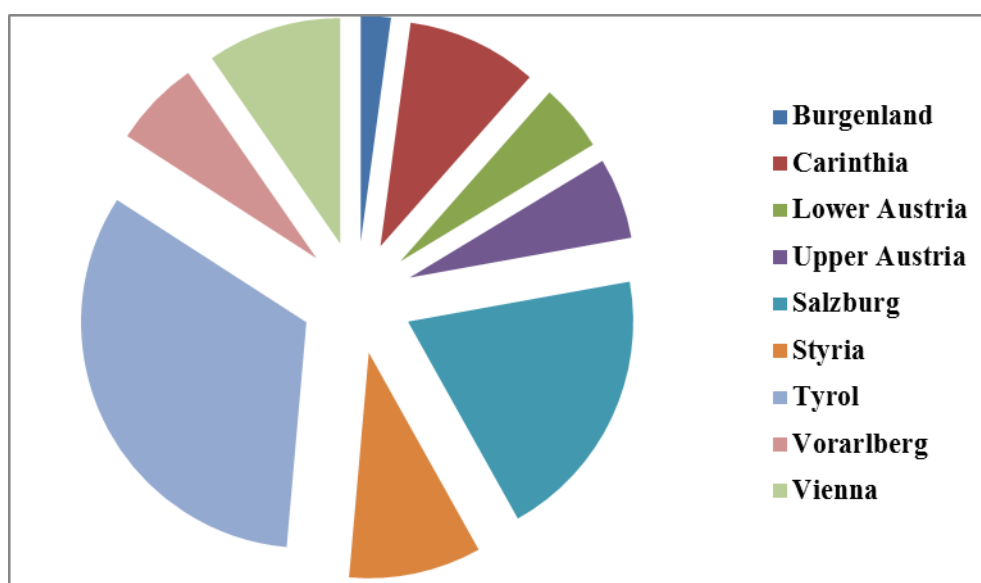

Рис. 3.3. Кількість туристичних ночівель за регіонами Австрії у 2023 р. (тис) (побудовано автором за даними [34, 44])

Ночівлі у січні 2023 року зросли на 48,1 % порівняно з аналогічним періодом минулого року. У січні 2023 року в австрійських закладах розміщення зареєстровано 15,14 млн ночей. Популярними регіонами Австрії серед ночівель були: Тіроль, Зальцбург, Відень та ін. [32].

Порівняно з відповідним періодом минулого року це більше на 4,92 млн. або на 48,1 %. За цей же період кількість прибуттів зросла більш ніж вдвічі (56,5%) до 3,62 млн. У січні 2023 р. постійні гості зафіксували 2,78 млн ночей, що на одну чверть більше порівняно з до того ж місяця минулого року. Ночівлі іногородніх гостей порівняно з січнем зросли на 54,9% до 12,36 млн, з яких 53,6 % або 6,63 млн ночей (+38,3 %) припадало на німецьких гостей [34].

3.3. Макроекономічне значення туризму в економіці Австрії

Туристична індустрія Австрії розвивається починаючи з 1974 р. і відіграє важливу роль в економіці країни. У 1995 р. доходи від туризму склали 14,53 млрд дол. США, або близько 6,0 % ВВП. Це відповідало приблизно 17,17 млн туристів на той час і приблизно 846 дол. США на людину. За 25 років залежність країни від туризму трохи зменшилася. До спалаху пандемії COVID-19 продажі становили 25,92 млрд дол., що становило 5,8 % ВВП. Таким чином, кожен відвідувач витратив на відпочинок в Австрії в середньому 813 дол. [34, 44].

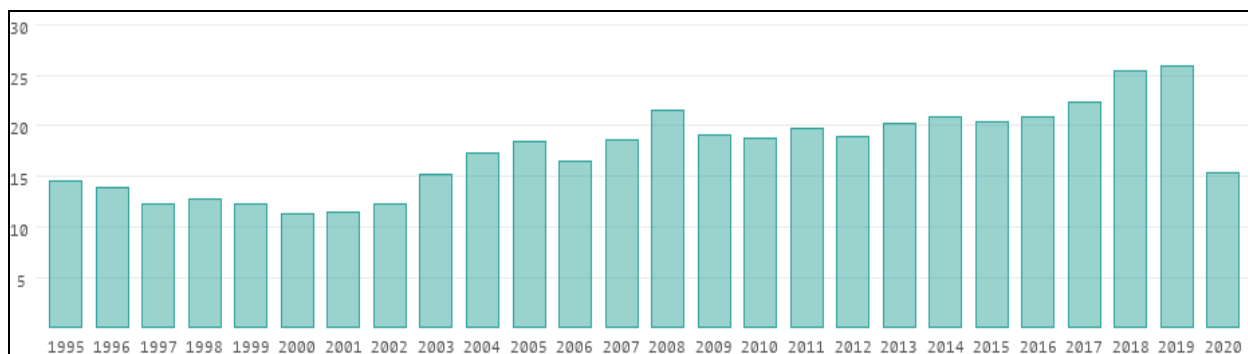

Рис. 3.4. Динаміка доходів від туризму в Австрії за період 1995-2020 рр. (млрд дол) (побудовано автором за даними [34, 44])

Туризм і сьогодні є ключовим сектором економіки Австрії. Індустрія туризму складає 7 % загальної доданої вартості в Австрії. В Австрії третинний

сектор відіграє домінуючу роль у загальній економічній діяльності, облік понад 70% загальної доданої вартості (послуги: 70,2%; сільське господарство: 1,2%, виробництво: 28,6%) [32].

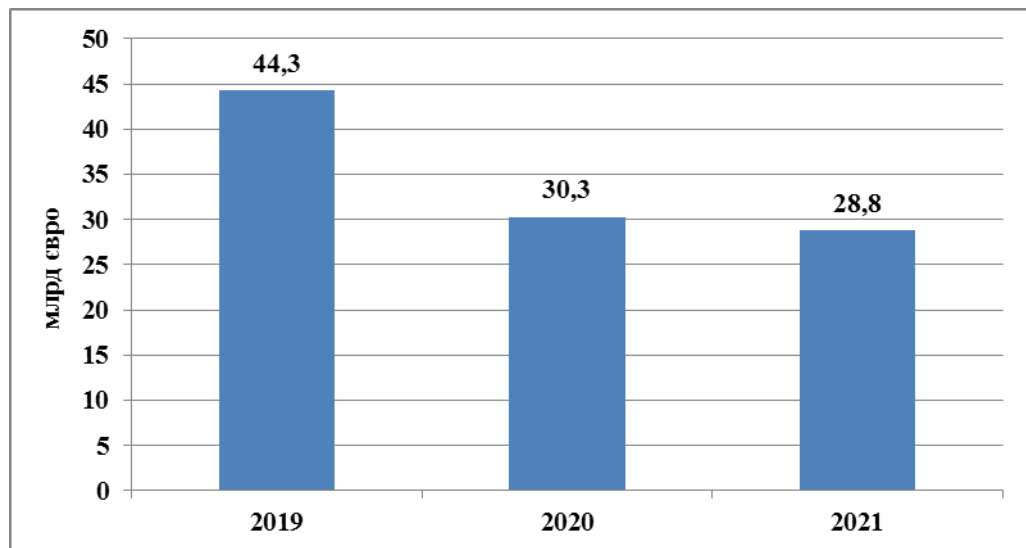

Рис. 3.5. Загальний внесок подорожей і туризму у ВВП Австрії 2019-2021 рр. (млрд євро) (побудовано автором за даними [32])

Через вплив пандемії коронавірусу (COVID-19) загальний внесок подорожей і туризму у валовий внутрішній продукт (ВВП) в Австрії різко скоротився в 2020 р. порівняно з попереднім роком, а потім ще більше знизився в 2021 р. Загалом загальний Внесок цих галузей у ВВП країни склав майже 28,8 млрд євро у 2021 р., знизившись приблизно на 35 % порівняно з 2019 р. [32].

3.4. Аналіз туристичних потоків Австрії

Протягом 2022 року в Австрії було зафіксовано понад 20 мільйонів прибуттів і 72 мільйони ночівель, що на 34,6% і 36,6% менше, ніж у попередньому році, свідчать дані Міністерства туризму. Кількість прибуттів зменшилася на 10,5 млн туристів, а кількість проведених ночівель на 41,5 млн менше, ніж у 2021 р. [32].

Можна сказати, що з 20 млн туристів 8,7 млн, що становить 43,9 % австрійців, обрали внутрішній туризм, причому основним напрямком є Відень, де 1,75 млн туристів становлять 8,8 % всіх прибуттів (Нижня Австрія з 1,72 млн туристів (8,6%) і Верхня Австрія з 1,5 млн туристів (7,8%)).

Що стосується міжнародних туристів, то їх кількість досягла 11,2 млн, що на 40,9 % або 7,7 млн прибуттів менше порівняно з відповідним періодом попереднього року. Основним джерелом туризму для Австрії у 2022 р. була Німеччина, оскільки звідти прибуло 6,9 млн всіх прибуттів, що становить 34,9 % всіх прибуттів. Крім того, німці провели 28,7 млн ночей, що становить 39,9 % всіх ночівель. Однак у 2022 р. ця кількість зменшилася на 35,1 %, тобто за цей період у країні було проведено на 15,4 млн ночей менше [32].

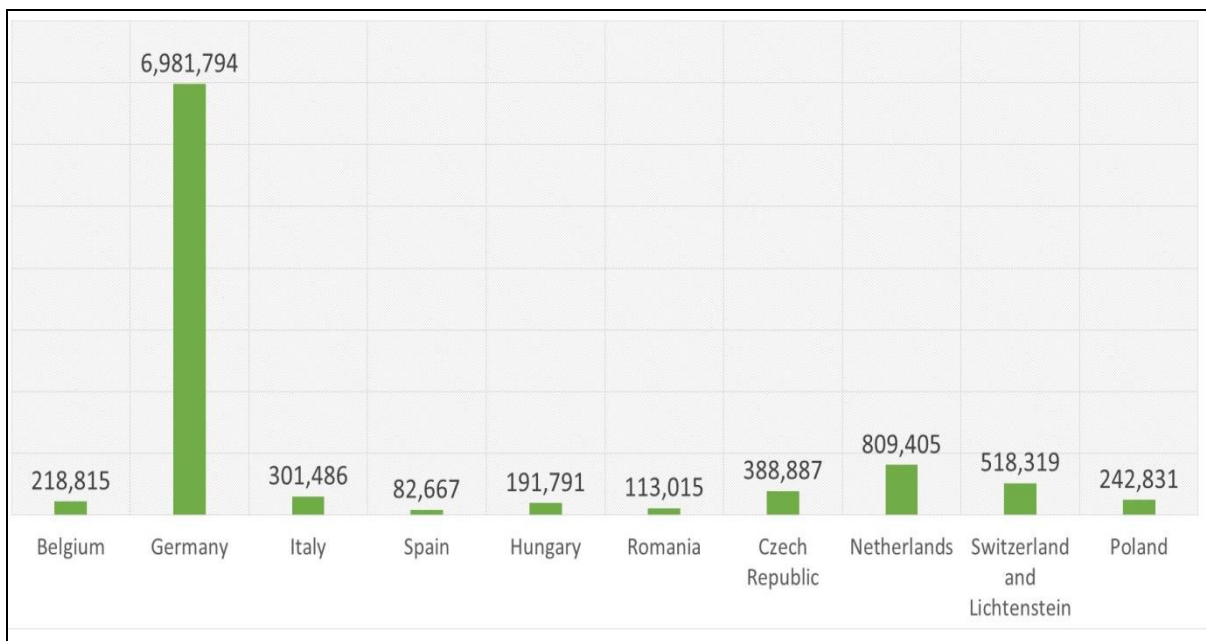

Рис. 3.6. Кількість туристичних прибуттів з країн світу до Австрії у 2022 році (побудовано автором за даними [44])

Крім того, другим найуспішнішим туристичним ринком для австрійців стали Нідерланди з 809 405 туристами, що на 763 293 або на 48,5 % менше, ніж у 2021 р. Голландці провели 3,6 млн ночівель в Австрії минулого року, що на 57,3 % або 4,8 млн менше, ніж у попередньому році [32].

Слідуючи цій туристичній тенденції з сусідніх країн, Швейцарія та Ліхтенштейн становлять третю за величиною групу туристів у 2022 р., із зареєстрованими 518 319 прибуттями та 1,8 млн ночей [32].

Загалом 18,7 млн прибуттів до Австрії минулого року прибули з інших держав-членів ЄС, що склало 93,7 % всіх міжнародних туристів. Однак ця цифра знизилася на 31,7 %, і на 8,7 млн туристів менше прибуло до центральноєвропейської країни [44].

Рис. 3.7. Кількість туристичних прибуттів до Австрії з держав-членів ЄС у 2022 році (побудовано автором за даними [44])

Крім того, європейці провели в Австрії 68 млн ночей, що на 34,1 % або 35,2 млн менше, ніж у 2021 р., в середньому 3,6 ночі. Австрійці, які відвідували місця внутрішнього туризму, також проводили 3,6 ночі, тоді як туристи з найдовшою середньою кількістю ночей були бельгійці (4,4 ночі).

З іншого боку, американці провели в Австрії менше ночей (302 096), середній показник досягає лише 2,8 ночі [44].

3.5. Вплив пандемії COVID розвиток туризму та рекреації в Австрії

Covid-19 сильно вплинув і обмежив повсякденне життя людей у всьому світі, особливо свободу подорожувати та займатися туризмом. В Австрії туризм становить 7,5% ВВП країни, що відносить її до однієї третини найкращих країн ЄС (Statistik Austria, 2021a). Тому наслідки пандемії були значними. Однак, на відміну від загального зниження кількості прибуттів і ночівель, внутрішній туризм пережив поживлення порівняно з 2019 роком: у серпні 2020 року кількість ночівель австрійських гостей зросла на +22,6% (Statistik Austria, 2020). Тим не менш, ці тенденції нерівномірно розподілені по регіонах Австрії [44].

Блокування через COVID-19 серйозно вплинуло на австрійський туризм. Заходи, вжиті для стримування пандемії COVID-19, вдарили по туристичній промисловості, як і в багатьох інших секторах економіки, як на постачання, так і на попит. Прикордонний контроль і суворі правила в'їзду, карантинні правила тощо. Серед основних – закриття закладів розміщення та ресторанів. Зменшення попиту на відпустку через ризик зараження, а також серйозний економічний спад.

Туризм становить близько 7 % загальної доданої вартості Австрії. За європейськими стандартами, туризм робить внесок вище середнього в економіку Австрії [22].

Туризм є одним із секторів економіки, які найбільше постраждали від заходів стримування COVID-19. Кількість ночівель вітчизняних та іноземних туристів у Австрія впала майже на 100% навесні 2020 року, коли заклади розміщення були повністю закриті. Протягом літа туристична активність в Австрії відновилася, за підтримки вітчизняних та німецьких туристів. Та все ж ночівлі залишилися явно нижче рівня 2019 року. У жовтні 2020 року повторне збільшення чисельності зараження COVID-19 призвело до нових заходів стримування в багатьох країнах Європи країни, включаючи попередження про поїздки в регіони високого ризику. Австрія розглядалася, як країна високого ризику кількома важливими країнами походження іноземних туристів, особливо Німеччина, Нідерланди та Швейцарія. Це спричинило інше різкий спад австрійського туризму [22].

У листопаді 2020 року знову впали ночівлі як вітчизняних, так і іноземних туристів більше 90%. Таким чином, за 2020 рік в цілому падіння загального обсягу за ніч залишається на 36,5% [22].

Зниження кількості ночівель було б значно сильнішим, якби обидва Австрійські локдауни не припали на міжсезоння. Перший локдаун був з середини березня до кінця травня 2020 р., а другий локдаун почався в листопаді 2020 року і тривав щонайменше до початку січня 2021 року [22].

Починаючи з початку січня 2021 року, обмеження почали поступово пом'якшуватися, закладам розміщення було дозволено знову відкритися, але обмеження з боку попиту залишилися.

Пандемію COVID-19 неможливо точно оцінити. Однак падіння кількості ночівель іноземних туристів в Австрії було суттєвим. Що стосується Австрії, зимовий туристичний сезон важливіший – за кількістю ночівель перебування та середні витрати туриста – ніж літній сезон у звичайні роки. Таким чином, поточна ситуація створює ключовий ризик зниження розвитку туристичного сектора в Австрії.

Спалах кризи COVID-19 поставив перед туризмом Австрії нові екзистенційні виклики. Це вплинуло на туристичну політику та дії в найближчі роки [44].

3.6. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Австрії

Стійкість у всіх її аспектах – екологічна, економічна та соціально-культурна стійкість - є головним керівним принципом для туризму в Австрії. У зв'язку з цим австрійська національна туристична стратегія «План Т» націлена на внесок у реалізацію Порядку денного до 2030 року та досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН [39].

Стійкість у всіх її вимірах і культура співпраці є основними міркуваннями для досягнення нової якості туристичної політики. Для реалізації «План Т» доповнюється планами дій з конкретними заходами та діями.

Австрійська національна туристична стратегія «План Т» була розроблена в рамках широкого процесу участі сотень відповідних зацікавлених сторін. Він є основою туристичної політики та зосереджується на спільному сталому розвитку туризму в Австрії, задовольняючи потреби не лише гостей, але й промисловості, навколишнього середовища та приймаючих громад [39].

Ключовими аспектами цього плану є:

- покращення діалогу та започаткування тіснішої співпраці з федеральними провінціями, напрямками, підприємствами, групами інтересів та зацікавленими сторонами з інших секторів;
- підтримка цифрової трансформації, наприклад підтримка туристичного бізнесу в адаптації, створення альянсів даних і розширення послуг електронного уряду;
- створення належних рамкових умов для туристичного сектору, у тому числі у сферах оподаткування, спадкоємності бізнесу та нових бізнес-моделей (таких як встановлення рамкових умов для економіки спільного використання);
- оптимізація якості навчання та краще використання потенціалу міжбізнес-заходів для підвищення привабливості роботи в туризмі;
- робота над підвищенням рівня стійкості, зокрема шляхом покращення кліматично сприятливої мобільності та сприяння подальшому використанню відновлюваної енергії;
- активізація співпраці між туризмом і сільським господарством, у тому числі в кулінарній сфері;
- подальший розвиток туристичного маркетингу, наприклад, переосмислення управління дестинаціями та оптимізація використання нових технологій;
- зміцнення сімейних підприємств та підприємств, якими керує власник, за допомогою індивідуальних механізмів фінансування та субсидій, а також розробки нових механізмів фінансування з акцентом на акціонерному капіталі;
- створення орієнтованої на майбутнє системи статистичних показників, що охоплюють усі три виміри стійкості.

«План Т» доповнюється планами дій, які містять конкретні заходи реалізації та сприяють швидкому реагуванню на зміни в динамічному середовищі. Реалізація передбачає широку участь під наглядом Експертної ради разом із Керівною групою з туризму федеральних провінцій. Це

підтверджується щорічним галузевим заходом «Дні туризму», організованим Міністерством сільського господарства, регіонів і туризму, Федеральною економічною палатою Австрії та Австрійським національним туристичним офісом [39].

Сталий розвиток у всіх його аспектах є основним керівним принципом для туризму в Австрії. У зв'язку з цим він рішуче прагне сприяти реалізації Порядку денного на період до 2030 року та досягненню Цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН.

Іншою ключовою сферою «Плану Т» є цифровізація – головний виклик для туристичного сектору з різноманітними можливостями для інновацій, продуктивності та індивідуальних рішень як для попиту, так і для пропозиції.

Важливим заходом у цьому відношенні є створення центрального інноваційного центру «Next Level Tourism Austria» (NETA) в Австрійському національному туристичному офісі, який зосереджується на складних технологічних програмах і процесах для окремих підприємств, а також для регіонів [39].

Туристичні напрямки – це середовище проживання, яке має бути спроектоване таким чином, щоб гості, туристичні підприємства та їхні працівники, а також місцеве населення могли відчувати себе комфортно, і це створювало регіональну додану вартість і робочі місця, водночас поважаючи природу і навколишнє середовище [39].

ВИСНОВКИ

Туристсько-рекреаційні ресурси є основними ініціатори туристичних подорожей і дуже важливий туристичний мотив, який оживляє туристичний рух. Якщо туристсько-рекреаційні ресурси характеризуються більшою привабливістю, кращим навколишнім середовищем та більшою цікавістю тощо, це призведе до більш масового туристичного руху та більшого туристичного споживання.

Туризм – це сукупність взаємозв'язків і явищ, які є похідними від людей, які подорожують і зупиняються в місцях, які не є їхнім основним постійним місцем проживання – ні на роботі, ні для відпочинку, ні в контексті ділової діяльності, ні навчання.

Австрія – невелика країна в Центральній Європі, яка славиться своїми чудовими гірськими пейзажами. Високі Альпи та їх передгір'я простягаються через західну, південну та центральну частини країни. Колись Австрія була центром влади великої Австро-Угорської імперії, після поразки в Першій світовій війні Австрія була зменшена до невеликої республіки. Після анексії нацистською Німеччиною в 1938 році та подальшої окупації переможними союзниками державний договір Австрії 1955 року проголосив країну «постійний нейтралітет» як умова виведення радянських військ. Процвітаюча країна Австрія приєдналася до Європейського Союзу в 1995 році, а в 1999 році – до монетарної системи євро.

Туристичні та рекреаційні ресурси є основою для розвитку туристичної індустрії будь-якої країни. Туризм є важливою складовою сучасного суспільства. Австрія – це країна, яка має туристичний сезон цілий рік. Австрія – це економічно потужна країна з високим рівнем соціально-економічного розвитку. Ця країна має вигідне географічне положення та знаходиться на перетині важливих культурних, туристичних, економічних та транспортних шляхів.

Туризм і сьогодні є ключовим сектором економіки Австрії. Індустрія туризму складає 7 % загальної доданої вартості в Австрії. Уряд Австрії

приділяє особливої уваги розвитку туристичної інфраструктури країни та підготовку кадрів в галузі туристичної індустрії. Туристична індустрія є прибутковою галуззю економіки в цій країні і має всі перспективи для подальшого розвитку за рахунок наявного туристсько-рекреаційного потенціалу. Уряд Австрії постійно приймає плани та стратегії розвитку туристичної індустрії, залучає великі кошти на рекламу та просування туристичного продукту країни.

Витрати на постійну модернізацію туристичної інфраструктури країни, маленький відсоток туристів з неєвропейських країн, нестабільна ситуація щодо динаміки туристичних прибуттів є основними проблемами розвитку туристичної індустрії Австрії.

Стійкість у всіх її аспектах – екологічна, економічна та соціально-культурна стійкість - є головним керівним принципом для туризму в Австрії. Подальший розвиток туристичного маркетингу, переосмислення управління дестинаціями та оптимізація використання нових технологій, створення орієнтованої на майбутнє системи статистичних показників, що охоплюють усі три виміри стійкості є ключовими моментами у подальшому розвитку туристичної індустрії країни.

Сталий розвиток у всіх його аспектах є основним керівним принципом для туризму в Австрії. У зв'язку з чим влада рішуче прагне сприяти реалізації Порядку денного на період до 2030 року та досягненню Цілей сталого розвитку ООН.

Туристична стратегія Австрії ставить перед собою завдання зацікавити потенційних туристів своєю культурною, етнічною, освітньою та оздоровчою складовою туристичного комплексу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія / О.О.Бейдик. – К.: ВПЦ: Київський університет, 2001. – 395 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К.: Інститут туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
3. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО в Австрії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/at>
4. Гілецький Й. Р. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів за геосферним підходом / Й. Р. Гілецький // Географія та туризм. – 2011, Випуск 14, с. 52-58 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2011_14_11
5. Географ: Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/>
6. Географічні аспекти розвитку туризму (на прикладі України та Польщі): Монографія / В. Г. Явкін, В. П. Руденко, В. М. Андрейчук та ін. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2010. – 344 с.
7. Довгань Г. Д. Країнознавство : довідник / Г. Д. Довгань, А. Й. Сиротенко, О. Г. Стадник. – Харків : Веста, 2007. – С. 8-71. 5.
8. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. П. Дядечко. К .: Центр учбової літератури, 2007. 224 с.
9. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» №1282-IV від 18.11.2003 / Відомості Верховної Ради України, 2004, №13, ст.180. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-15#Text>
10. Закон України «Про туризм» зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80/print>

11. Ільїна О.В, Туризм. Рекреаційна географія: поняття та терміни / О.Ільїною Луцький університет розвитку людини Відкритого міжнародного університету розвитку людини Україна. – Луцьк, Терет, 2004. – 104 с.
12. Історія сучасного світу. Соціально-політична історія XV–XX століть / за редакцією Ю. Горбаня. – К. : Вікар, 2003. – 669 с.
13. Кифяк В.Ф. Організація туризму: навчальний посібник / В.Ф. Кифяк. – Чернівці, Книги – XXI, 2008. – 344 с.
14. Капланець М. М. Туристсько-рекреаційні ресурси Австрії / М. М. Капланець // Географія та туризм. – 2012. – Вип. 20. – С. 122–132.
15. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI століття) : навч. посіб. / М. М. Кріль. – К. : Знання, 2008. – 284 с.
16. Кріль М. Сучасна Чехія / М. Кріль // Педагогічна думка. – 2005. – №3. – С. 32-41.
17. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): монографія / О.О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
18. Мальська М. Основи туристичного бізнесу: навчальний посібник / М. Мальська. В. Худо, В. Цибух. – Львів: Видавничий центр ЛНУ, 2003. – 295 с.
19. Масляк П.О. Рекреаційна географія. / П.О. Масляк // Навчальний посібник. - К.: Знання, 2008. - 343 с.
20. Музеї світу: інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://muzei-mira.com>
21. Немець К. А. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу / Навчальний посібник // К. А. Немець, Л. М. Немець. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 170 с.
22. Офіційний портал туризму Австрії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://b2b.austria.info/uk/>
23. Покоłodна М.М. Рекреаційна географія: навчальний посібник / М.М. Покоłodна. – Х.: ХНАМГ. 2012. – 275 с.
24. Смаль І.В. Основи географії рекреації та туризму: навчальний

посібник / І.В. Смаль. – Ніжин, 2004. – 264 с.

25. Стафійчук В.І, Рекреалогія: навчальний посібник / В.І. Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.

26. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: підручник для студ. географ. спеціальностей вищих навч. закладів / О. І. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.

27. Туристичні регіони Австрії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tripmydream.ua/austria/regions>

28. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.

29. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: Підручник / О. І. Шаблій. – Львів.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 444 с.

30. Austrian National Tourist Office (ANTO) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://climate.copernicus.eu/austrian-national-tourist-office>

31. Austria Invest in the European Champion for Tourism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://investinaustria.at/en/downloads/brochures/ABA_Tourism_Austria_2018.pdf

32. Austria Tourist Arrivals [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tradingeconomics.com/austria/tourist-arrivals>

33. Austria Invest in the European Champion for Tourism [Electronic resource]. – Mode of access : https://investinaustria.at/en/downloads/brochures/ABA_Tourism_Austria_2018.pdf

34. Austria Tourist Arrivals [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tradingeconomics.com/austria/tourist-arrivals>

35. Eurostat. 2023. Tourism Satellite Accounts in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-reports/w/tourism-satellite-accounts-in-europe-2023-edition>

36. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unesco.org/en>

37. Economic Significance of Tourism in Austria. ABA Invest in Austria [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://investinaustria.at/en/sectors/tourism/>
38. FOREST EUROPE. Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.mcpfe.org/www-mcpfe/system/files/u1/11_KUBISTA_Czech_Republic.pdf.
39. Federal Ministry for Sustainability and Tourism. 2019. Tourismus und Freizeitwirtschaft 2018. Vienna [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.statistik.at/en/statistics/tourism-and-transport/transport-enterprises-infrastructure/economic-indicators-of-the-transport-sector>
40. National parks of Austria [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.nationalparksaustria.at/en/>
41. World Tourism Organization UNWTO. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www2.unwto.org/>
42. OECD Tourism Trends and Policies 2022 Austria [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/a8dd3019-en.pdf?expires=1682849508&id=id&accname=guest&checksum=05188820219E0BFD3BF3DEF85B0C0CF8>
43. Stafiichuk V. I. Turystychnе krainoznavstvo: turystychni resursy svitu / V. I. Stafiichuk, O. Iu. Malynovska. – К., 2009.
44. The Statistics Portal. Austria [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.statista.com/statistics/413169/number-of-nights-spent-in-short-stayaccommodation-in-austria/>
45. Turyzm v Avstryu. Federalное munysterstvo nauky, yssledovaniya y ekonomyky, Stubenring 1, 1010 Vienna [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.bmwf.gv.at